

Sadržaj:

1. Predgovor
  - 1.1. Nosioci izrade Strategije
  - 1.2. Strateško planiranje
  - 1.3. Metodologija izrade Strateškog plana
  - 1.4. Uključivanje javnosti i informiranje
  - 1.5. Usvajanje i realizacija Strateškog plana
2. Opći dio
  - 2.1. Uvod
  - 2.2. Geografski položaj i prirodni resursi
  - 2.3. Stanovništvo
  - 2.4. Ekonomska situacija
3. Vode i okolišna sanitacija (VOS) – opći dio
  - 3.1. Vodosnabdijevanje
    - 3.1.1. Uvod
    - 3.1.2. Javni vodovodni sistemi
    - 3.1.3. Lokalni vodovodni sistemi
    - 3.1.4. Kvaliteta vode za piće
    - 3.1.5. Nedostatak odgovarajućih propisa
    - 3.1.6. Projektna dokumentacija
    - 3.1.7. Potrebe
    - 3.1.8. SWOT analiza
  - 3.2. Odvodnja otpadnih voda
    - 3.2.1. Uvod
    - 3.2.2. Stanje priključaka na kanalizacioni sistem
    - 3.2.3. Septičke jame
    - 3.2.4. Opasnost od otpadnih voda
    - 3.2.5. Postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda
    - 3.2.6. Projektna dokumentacija
    - 3.2.7. Zagađivači
    - 3.2.8. Plaćanje vodnih naknada
    - 3.2.9. Recepijenti i lokacije ispuštanja zagađenih voda
    - 3.2.10. Podaci o štetnom uticaju otpadnih voda
    - 3.2.11. Prioriteti
    - 3.2.12. SWOT analiza
  - 3.3. Upravljanje krutim otpadom
    - 3.3.1. Prikupljanje i prevoz komunalnog otpada
    - 3.3.2. Prikupljanje ostalih vrsta krutog otpada
    - 3.3.3. Odlaganje krutog otpada
    - 3.3.4. Oprema za prikupljanje, odvoz i odlaganje otpada
    - 3.3.5. Divlja odlagališta
    - 3.3.6. SWOT analiza
  - 3.4. Odvodnja oborinskih voda – zaštita od voda i oborinskih voda
    - 3.4.1. Plavna područja
    - 3.4.2. Podaci o ugroženosti objekata i stanovništva na plavnim područjima
    - 3.4.3. Oborinske vode naselja
    - 3.4.4. Zaštita od poplava
    - 3.4.5. Prioriteti zaštite od poplava
    - 3.4.6. Organizacija odbrane od poplava
    - 3.4.7. Propisi i njihovo provođenje
    - 3.4.8. Finansiranje odbrane od poplava

- 3.4.9. Potrebe
- 3.4.10. SWOT analiza
- 4. Lokalna uprava i njeni partneri
  - 4.1. Organizacija uprave u oblasti voda i okolišne sanitacije
  - 4.2. Razvojne pretpostavke
  - 4.3. Prostor i tehnička opremljenost
  - 4.4. Ljudski resursi
  - 4.5. Propisi i provođenje propisa
  - 4.6. Saradnja
  - 4.7. Saradnja sa predstavnicima civilnog društva
  - 4.8. Partneri uprave – javna preduzeća i javne ustanove
    - 4.8.1. Javna preduzeća koja pokrivaju oblast voda i okolišne sanitacije
    - 4.8.2. Javna ustanova Komunalno stambeni fond Cazin
  - 4.9. SWOT analiza
- 5. Izjava o viziji
- 6. Strateška opredjeljenja
- 7. Pravci razvoja u oblasti voda i okolišne sanitacije
- 8. Prioritetizacija projekata
  - 8.1. Rang lista projekata
- 9. Implementacija, praćenje i evaluacija Strateškog razvojnog plana za vode, zaštitu okoliša i komunalnu djelatnost
  - 9.1. Uvod
  - 9.2. Operativni planovi
  - 9.3. Monitoring
  - 9.4. Evaluacija
  - 9.5. Izmjene i dopune Strateškog plana

1. PREGOVOR

Rješavanje pitanja vezanih za vode i zaštitu okoliša predstavljaju osnovne predušlove za plansko korištenje zemljišta i zaštitu prostora, kao osobito vrijednog i ograničenog dobra. Održiv razvoj limitiran je racionalnim korištenjem zemljišta, prostora, i prirodnih dobara. U današnje vrijeme unapređenje upravljanja vodosnabdijevanjem, otpadnim vodama, krutim otpadom i oborinskim vodama pred lokalnu upravu postavlja se kao imperativ, a lokalnoj upravi upravo u ovim oblastima prenešene su značajne nadležnosti utvrđene Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Iz navedenih razloga, u okviru Projekta dobre uprave u oblasti voda i zaštite okoliša "GOV-WADE", koji Općina Cazin implementira uz podršku Švicarske agencije za razvoj i saradnju, odnosno Udruženja za zaštitu i unapređenje čovjekove okoline "Una-Sana" iz Bihaća, Općina Cazin je pristupila izradi Strateškog razvojnog plana za vode, zaštitu okoliša i komunalnu djelatnost.

1.1. NOSIOCI IZRADE STRATEGIJE

U skladu sa nadležnostima Općinskog vijeća utvrđenih članom 40. Statuta Općine Cazin i članom 101. Poslovnika o radu Općinskog vijeća općine Cazin, u svrhu izrade Strateškog razvojnog plana za vode, zaštitu okoliša i komunalnu djelatnost, Općinsko vijeće Cazin Rješenjem broj 01/V-05-924/08 od 29.02.2008. godine imenovalo je Komisiju za izradu strateškog razvojnog plana za vode, zaštitu okoliša i komunalnu djelatnost, u sljedećem sastavu:

Projekat	STRATEŠKI PLAN ZA VODE, ZAŠTITU OKOLIŠA I KOMUNALNU DJELATNOST
Upravna grupa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mirhad Pjanić, predsjednik 2. Nermin Mušić, član 3. Muhamed Samardžić, član 4. Hafeza Begić, član 5. Ekrem Pehlić, član
Komisija	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mirhad Pjanić, predsjednik 2. Nermin Mušić, član 3. Senad Ždralić, član 4. Enver Keranović, član 5. Mehmed Seferagić, član 6. Hasib Beganović, član 7. Zlata Tuzlak, član 8. Said Samardžić, član 9. Selvedin Ahmetašević, član 10. Emir Dautović, član 11. Dženana Imširpašić, član 12. Remza Alagić, član 13. Hafeza Begić, član 14. Muhamed Samardžić, član 15. Ekrem Pehlić, član

U okviru rada Komisije formirane su fokusne grupe po sljedećim oblastima:

- vodosnabdijevanje,
- odvodnja i prečišćavanje otpadnih voda,
- upravljanje krutim otpadom,
- odvodnja oborinskih voda, zaštita od voda – odbrana od poplava i
- lokalna uprava i njeni partneri.

1.2. STRATEŠKO PLANIRANJE

Strategija je sveobuhvatan proces odlučivanja o tome kuda se uputiti i kako do tamo stići. Planovi razvoja imaju efekta tamo gdje postoje pravilno zamišljene ideje, koje uzimaju samo stvarne ekonomske prioritete lokalne zajednice i viših administrativnih cjelina, i koje ih onda povezuju sa raspoloživim novčanim i institucionalnim resursima. Ukoliko nije izrađen sistem za planiranje i upravljanje resursima, neselektivno finansiranje pojedinačnih projekata vodi rasipanju pomenutih resursa.

Strategije pomažu upravama da temeljito razmisle o tome šta žele postići i kako do tamo stići. Ona takođe osigurava da su uprave uvijek orijentirane na pitanja od stvarne važnosti i da su za njih u stanju izdvojiti sredstva. U demokratiji, kao krajnji cilj javlja se stvaranje javne vrijednosti, to jest usluga i rezultata koje će javnost cijeniti. Politika se treba razvijati unutar okvira dugoročne strategije, imajući u vidu sve praktične aspekte implementacije.

Strateško planiranje kao jedna od iskustvenih praksa dobrog upravljanja pokazalo se kao nezaobilazna stepenica u razvoju općine jer:

- omogućava učešće svih zainteresiranih strana u procesu planiranja i donošenja odluka (vladine institucije, javne ustanove i javna preduzeća, privatni sektor, nevladine organizacije i građani),
- omogućava stalnu orijentaciju u kom smjeru uprava treba da se razvija,
- utiče na poboljšanje efikasnosti, efektivnosti i ekonomičnosti uprave koja ima strateške razvojne planove i koja ih koristi, odnosno implementira,
- utiče na unapređenje komunikacije, koordinacije saradnje svih zainteresiranih strana, te stvaranje partnerskih odnosa između javnog sektora, građana, privatnog sektora i nevladinog sektora,
- omogućava jačanje lokalne uprave kroz educiranje, kako bi u budućnosti samostalno kreirala i nadzirala strateško-planske aktivnosti na području općine,
- utiče na jačanje svijesti građana o njihovoj direktnoj ili indirektnoj uključenosti u demokratske procese kreiranja vlastite budućnosti,
- utiče na jačanje svijesti građana o vlastitoj odgovornosti i odgovornosti ostalih zainteresiranih strana,
- omogućava drugim vladinim institucijama na višim nivoima (kanton, entitet i država) da prate razvoj općine i da planiraju svoje doprinose njenom razvoju (Agencije za vode - "Vodoprivreda", Eko-fondovi, ministarstva, direkcije, zavodi i slično),
- omogućava novu poziciju općine prema susjedima i prema regionu u kojem se nalazi,
- omogućava donatorskim organizacijama (Evropska komisija, USAID, SDC, SECO, UNDP) i razvojnim bankama (Svjetska banka, KfW banka, Evropska investiciona banka, EBRD i dr.) da prate i podržavaju razvoj općine,
- omogućava potpuno novi imidž uprave (javni menadžment) koji građane vidi kao klijente.

1.3. METODOLOGIJA IZRADE STRATEŠKOG PLANA

Strateški plan za vode, zaštitu okoliša i komunalnu djelatnost rađen je u skladu sa Goal-Oriented Project Planning (GOPP) metodologijom preporučenom od strane OSCE-a. U svrhu usvajanja i primjene ove metodologije, Komisija za izradu plana pohađala je u dva navrata obuku, koja je obezbjeđena od strane SDC-a, odnosno Udrženja Una-Sana, a koju su provodili predstavnici OSCE-a.

Korištena metodologija podrazumijeva:

- prikupljanje općih informacija o općini,
- izradu analize stanja, uključujući i SWOT-analizu po svim oblastima,
- definiranje razvojne vizije,

- definiranje strateških opredjeljenja i strateških ciljeva,
- definiranje operativnih ciljeva, te programa i projekata,
- prioritizaciju projekata,
- definiranje načina implementacije i kontrole provođenja strateškog plana za vode i okolišnu sanitaciju i
- uključivanje građana u proces planiranja i donošenja odluka kroz provođenje anketa (analiza stanja, vizija, strateški i operativni ciljevi, programi i projekti), te organizacija i provođenje kampanje mobiliziranja građana i uključivanje javnosti.

1.4. UKLJUČIVANJE JAVNOSTI I INFORMIRANJE

Proces izrade Strateškog plana praćen je značajnim aktivnostima usmjerenim ka informiranju i uključivanju svih zainteresiranih strana u proces izrade Strateškog plana, odnosno proces donošenja odluka. Ovim aktivnostima obuhvaćeni su: građani, privatni sektor, općinska uprava, javna komunalna preduzeća, nevladin sektor, obrazovne i zdravstvene ustanove.

U toku procesa javne rasprave, koji će uslijediti po usvajanju Nacrta Strateškog plana od strane Općinskog vijeća, aktivnosti na uključivanju javnosti i dobijanju mišljenja o planu od strane najšire javnosti su sljedeće:

- sastanci sa predstavnicima mjesnih zajednica,
- javna tribina,
- završna javna rasprava,
- dostavljanje Nacrta Strateškog plana mjesnim zajednicama, javnim preduzećima i ustanovama na općinskom i kantonalnom nivou,
- davanje Nacrta Strateškog plana na uvid i mišljenje građanima (u zgradi općinske uprave i putem web-stranice).

Na ovaj način bit će omogućeno svim zainteresiranim stranama da izvrše uvid u Nacrt Strateškog plana i svoje primjedbe, prijedloge i sugestije dostave Komisiji, koja će iste razmotriti, te prihvatiti ili odbaciti uz obrazloženje.

U cilju što boljeg informiranja javnosti i poticanja na aktivno učestvovanje u procesu, izrada i usvajanje Strateškog plana za vode, zaštitu okoliša i komunalnu djelatnost praćeni su u cijelom periodu veoma značajnim organiziranim medijskim aktivnostima:

- radio i TV emisije kontakt-tipa,
- radio i TV spotovi,
- prilozi u informativnim radio i TV emisijama,
- članci u pisanim medijima,
- press konferencije i
- distribucija štampanog informativnog materijala – plakati, leci i brošure.

1.5. USVAJANJE I REALIZACIJA STRATEŠKOG PLANA

Strateški plan za vode, zaštitu okoliša i komunalnu djelatnost urađen je u periodu mart 2008. godine – august 2008. godine, a usvojen je od strane Općinskog vijeća Općine Cazin zaključkom broj 01/V-23-937/10 na III redovnoj sjednici Općinskog vijeća održanoj dana 10.03.2010.

Strateški plan donosi se za period od 2010-2014. godina. Komisija je svjesna da zbog ograničenih finansijskih sredstava i raspoloživih institucionalnih resursa svi programi i projekti predviđeni ovim Planom neće moći biti realizirani u navedenom periodu.

Realno je očekivati da se projekti neće finansirati isključivo iz općinskog budžeta, jer postoji otvorena mogućnost korištenja drugih izvora finansiranja (viši nivoi vlasti, međunarodne razvojne i finansijske institucije) i općinska uprava treba da poduzme potrebne aktivnosti na obezbjeđivanju ovih sredstava. Također, predviđeno je i praćenje realizacije Plana za svaku godinu, te njegovo stalno dopunjavanje, pa je Komisija donijela odluku da na popisu

projekata ostavi sve kandidirane projekte, koji će biti realizirani u skladu sa godišnjim Operativnim planom implementacije, a prema određenom prioritetu i finansijskim potencijalima.

2. OPĆI DIO

2.1. UVOD

Područje Cazina bilo je naseljeno još u prehistorijsko doba. Na lokalitetima Čungar, Selište, oko Stijene, Gradine i drugih mjesta, pronađeni su ostaci raznih predmeta od kostiju, kamena, gline, bronce, bakra i željeza, koji potiču iz prehistorijskog vremena.

Rimljani su vladali ovim područjem kao i ostalim krajevima Balkana. Oni su izgradili neke makadamske puteve koji su povezivali značajna mjesta.

Dolaskom Turaka, ova područja su administrativno podijeljena na sandžake. Sjedište sandžaka za područje Cazina bilo je u Ostrošcu do kraja 16. vijeka.

U periodu rata od 1992 – 1995 godine, općina je pretrpjela velike promjene, koje se prvenstveno odnose na devastiranje privrednih i stambenih objekata, kao i ljudske gubitke. Završetkom rata, Cazin postaje sastavni dio Unsko-sanskog kantona i Federacije Bosne i Hercegovine.

2.2. GEOGRAFSKI POLOŽAJ I PRIRODNI RESURSI

Općina Cazin se nalazi na sjevero-zapadnom dijelu BiH, u Unsko-sanskom kantonu. Općina je administrativno podijeljena na 23 mjesne zajednice. Na području kantona graniči sa općinama Velikom Kladušom, Bužimom, Bosanskom Krupom i Bihaćem, a sa hrvatske strane sa općinama Slunj i Rakovica.

Teritorij općine zahvata 356 km² površine, dok je relativna gustina naseljenosti oko 178 stanovnika na 1 km² (po zadnjem zvaničnom popisu stanovništva), što općinu Cazin čini jednom od najgušće naseljenih općina u BiH. Cazin se nalazi na 376 m nadmorske visine, sa umjereno kontinentalnom klimom. Najviši vrh na području općine je Velika Gomila od 797 m. Cazin ima veoma povoljan geoprometni položaj, nalazi se na pravcu budućeg europskog transportnog koridora Xe (Karlovac-Velika Kladuša-Cazin-Bihać-Sanski Most-Jajce-Travnik-Sarajevo-Goražde-Skoplje), koji prolazi smjerom sjeverozapad-jugoistok. Trenutno, na području općine primarnu ulogu ima magistralni put M 4.2., koji Cazin povezuje sa kantonalnim centrom (Bihać) i drugim područjima BiH, a preko Velike Kladuše sa područjem susjedne R Hrvatske.

Pored magistralnog puta velik značaj imaju i regionalni putevi, ali i čitava mreža lokalnih i nekategorisanih puteva koja je po svojoj izgrađenosti i moderniziranosti iznad prosjeka Kantona, ali i F BiH. To je prvenstveno tako iz razloga jer se na području općine naročita pažnja u zadnje vrijeme posvećivala cestovnom povezivanju općinskog centra sa centrima mjesnih zajednica.

Rubnim područjem općine prolazi i unaska pruga kroz naselje Srbaljani na jugoistočnom dijelu općine. Također, od velikog značaja je i postojanje malograničnog prelaza u Hadžinom Potoku, te mogućnost otvaranja još jednog takvog prelaza u Tržačkim Raštelima.

Od mineralnih resursa najbitniji su:

- ležišta gipsa na području naselja Stijena na površini od oko 1 km²,
- nalazište gline na lokalitetu Čoralića,
- dolomit na području Džehveruše (naselje Čoralići),
- velika ležišta uglja na području naselja Šturlić, Crnaja i Pjanići. Na ovim lokalitetima su obračunate bilansne rezerve od 2.797.000 tona, a vanbilansne od oko 40.000.000 tona uglja.

Na području općine egzistiraju tri riječna sliva:

- sliv rijeke Une,
- sliv rijeke Korane,
- sliv rijeke Gline.

Također, je bitno napomenuti da su na području Tržačkih Raštela i Rujnice obavljena ograničena istraživanja termalnih izvora koja su pokazala da se radi o ne agresivnim termalnim vodama.

Šume na području općine pokrivaju znatan dio općinske teritorije, ako se uzmu u obzir niske šume, šibljac i goleti, tako da šume pokrivaju oko 25% općinske teritorije. Ukupna površina šuma i šumskog zemljišta iznosi oko 10.090 ha, od čega je u društvenoj svojini oko 52%, a u privatnoj oko 48%. Za područje općine Cazin je bitno istaći šume kestena. Najveći areal pitomog kestena u BiH nalazi se na području Cazina, te zauzima površinu od oko 2000 ha.

Poljoprivredno zemljište na području općine zauzima površinu od približno 23.771 ha, što procentualno iznosi oko 62% teritorija općine.

Područje Cazina ima umjereno kontinentalnu klimu sa dosta ostrim zimama i toplim ljetima. Srednja godišnja temperatura iznosi 9,5 °C, sa godišnjom amplitudom temperature zraka od 20,6 °C. Prosječna godišnja količina padavina iznosi 1213 mm na 1 m².

2.3. STANOVNIŠTVO

Stanovništvo na području općine Cazin u periodu od 1948. do 1991. godine je bilo u stalnom porastu, što je vidljivo iz sljedeće tabele:

Tabela 1. Broj stanovnika i stopa rasta

Područje	Broj stanovnika					Stopa rasta [%]				
	1948	1961	1971	1981	1991	1948-1961	1961-1971	1971-1981	1981-1991	1948-1991
Općina	30144	35194	45468	57110	63406	1,3	2,9	2,6	1,1	2,6
Grad	4545	5723	8022	10552	12189	2,0	4,0	2,8	1,5	3,9
Selo	25599	29471	37446	46558	51217	1,2	2,7	2,2	1,0	2,3

Prema popisu stanovništva iz 1991. na području općine živjelo je 63.406 stanovnika u 13.406 domaćinstava, što prosječno iznosi 4,64 člana po domaćinstvu. Prosječan broj stanovnika po 1 km² iznosio je 178.

Od ukupnog broja stanovnika Bošnjaka je bilo 61.861 ili 97,56%, Srba 765 ili 1,21%, Jugoslavena 411 ili 0,65%, Hrvata 142 ili 0,22% i Ostalih 227 ili 0,36%.

Mlado stanovništvo do 14 godina na području Općine bilo je najbrojnije. Na području općine učešće mladog i radno sposobnog stanovništva iznosilo je oko 90%. Iskorištenost radnog kontingenta stanovništva u općini Cazin je bilo nisko. Iznosilo je svega 14,8%, obzirom da je veliki broj zaposlenih bio angažovan na radu van općine Cazin, naročito u inostranstvu.

Prema procjenama Federalnog zavoda za statistiku u 2007. godini na općini Cazin u 54 naseljena mjesta živi 62.012 stanovnika. Međutim, u ovu procjenu nisu uključeni radnici koji su na privremenom radu u inostranstvu. Procjena je Službe za društvene djelatnosti općine Cazin da je ukupan broj stanovnika, uključujući i radnike u inostranstvu 67.087. Prosječan broj stanovnika iznosi 188 stanovnika na 1 km².

Starosna struktura stanovništva data je u sljedećoj tabeli:

Tabela 2. Starosna struktura stanovništva

OPĆINA CAZIN	Starosna struktura						Ukupno
	0-14		15-64		Preko 65		
	Br.	%	Br.	%	Br.	%	
1991.	18.493	29,17	42.245	66,62	2.671	4,21	63.406
2007.	13.304	21,45	43.562	70,25	5.146	8,30	62.012

Nacionalna struktura stanovništva se također izmjenila tako da je općina postala gotovo mononacionalna sa oko 99,70 % Bošnjaka.

Prema evidenciji Federalnog zavoda za statistiku broj zaposlenih na području općine u 2008. godini iznosi 5.391, dok je broj nezaposlenih 9.804. Kvalifikaciona struktura nezaposlenih je VSS 67 ili 0,68%, VŠS 112 ili 1,14%, SSS 1.422 ili 14,50%, NSS 38 ili 0,38%, VKV 21 ili 0,21%, KV 3.111 ili 31,73%, PKV 350 ili 3,57% i NKV 4.683 ili 47,77%.

Prosječna neto plaća u 2008. godini iznosi oko 610 KM.

2.4. EKONOMSKA SITUACIJA

Nivo privrednog razvoja općine Cazin prije rata za nezavisnost od 1992-1995, nije bio na zavidnom nivou. Nedostatak zvanične verifikovane globalne koncepcije razvoja ovog područja i druge okolnosti uslovile su neravnomjernost privrednog razvoja, neadekvatno korištenje resursnih i drugih potencijala i komparativnih prednosti koje regija pruža.

Privreda općine bila je dugo vremena nerazvijena. Sve do 1973. godine općina je bila tipično agrarno područje, sa orijentacijom na ratarsku, voćarsku, djelimično stočarsku i voćarsku proizvodnju.

Prvi industrijski kapaciteti otpočeli su sa radom na području općine tek 1972. godine. Od tada pa sve do pred ratne sukobe privreda na području općine se intenzivno razvijala mijenjajući raniju privrednu strukturu.

U 1971. godini, u ostvarenju ukupnog društvenog proizvoda industrija učestvuje sa 15,1%, a u zapošljavanju sa oko 34,6%.

U 1981-oj industrija povećava učešće u društvenom proizvodu na 38,2%, i u zapošljavanju na 46,1%. Došlo je dakle, do bitne zamjene procentualnog učešća industrije u formiranju nacionalnog dohotka i zaposlenosti u odnosu na poljoprivredu.

Prije rata u općini Cazin je egzistiralo 12 privrednih subjekata, 3 poslovne jedinice Agrokomerca, kao i poslovne jedinice Elektroprivrede, PTT-a, Šumarije i dr.

Tokom rata privreda Cazina je pretrpjela značajne štete na svojoj imovini, a istovremeno je izgubila kompletno prijeratno tržište, iako je većina privrednih subjekata u toku rata radila za potrebe namjenske vojne industrije. Također, poslijeratni proces privatizacije je proveden nekvalitetno i nije dao ni izbliza očekivane rezultate.

Slaba razvijenost općine prije rata i gašenje proizvodnje u većini privrednih subjekata poslije rata imali su za posljedicu odlazak velikog broja stanovnika općine na privremeni rad u inostranstvo. Procjene govore da je oko 6.000 stanovnika općine na privremenom radu u inostranstvu.

U poslijeratnom periodu evidentna je pojava registracije velikog broja malih poduzeća sa 5 do 20 uposlenih. Na području općine trenutno egzistira 635 obrtničkih poduzeća, 254 zanatskih radnji, 645 trgovačkih i 234 ugostiteljskih radnji.

Poljoprivredno zemljište na području općine Cazin zauzima površinu od približno 23.771 ha, što procentualno iznosi oko 62% teritorija općine. Poljoprivreda je dugo vremena u prethodnom sistemu bila nosioc razvoja općine i pored toga što su poljoprivredni potencijali općine dosta skromni. Fond obradivog zemljišta je relativno mali, pedološki sastav i kvalitet poljoprivrednog zemljišta nije takav da bi se na njemu, bez intenzivnih agrotehničkih mjera mogli ostvarivati značajni prihodi. Poljoprivredne površine su usitnjene. Na jedno domaćinstvo u općini, otpada svega 2,3 ha zemljišta. U okviru općinske uprave djeluje savjetodavna poljoprivredna služba čiji je prvenstven zadatak upoznavanje poljoprivrednika sa njihovim pravima i pomoć u ostvarivanju poticaja za poljoprivrednu proizvodnju.

Nadležnosti općine u rješavanju privrednih problema su skromne. Općinsko vijeće je usvojilo Urbanistički plan općine Cazin i niz regulacionih planova, gdje su definirane i industrijske zone, a također je izrađen i Prostorni plan općine Cazin, koji nije usvojen zbog neusvajanja Prostornog Plana Kantona i Federacije.

3. VODE I OKOLIŠNA SANITACIJA (VOS) – OPĆI DIO

Hidrografsku situaciju na području općine Cazin karakteriše različitost u gustini riječne mreže, broju izvora i bogatstvu riječnih tokova.

Na području općine Cazin egzistiraju tri slivna područja:

- slivno područje rijeke Une sa glavnom pritokom Dobrenicom i čitavim nizom kraćih vodotoka koji poniru (Horljava i Koprivska rijeka),
- slivno područje rijeke Korane sa glavnim pritokama Toplicom, Mutnicom, Crnajom, Grahovom rijekom,
- slivno područje rijeke Gline sa pritokama Rijekom, Mrcoljicom i Pivnicom.

Stanovništvo se vodom snabdijeva putem javnog vodovodnog sistema i dijelom putem lokalnih vodovoda. Gledajući u cjelini, snabdijevanje vodom trenutno je na zadovoljavajućem nivou, jer na općini trenutno ima dovoljno raspoloživih izvorišta (Vignjevići, Mutnik, Tahirovići, Ljubijankići, Pajića Potok, Stovrela, Vrelo, Mlakulja itd.), ali je neophodno u budućem periodu pristupiti sanaciji pojedinih vodovodnih sistema kako bi se gubici vode sveli na prihvatljivu razinu.

Kada je u pitanju kanalizacija, može se reći da situacija apsolutno ne zadovoljava ni minimum standarda. Postojeća kanalizaciona mreža, koja pokriva samo uži dio grada (oko 8% domaćinstava), je neadekvatna i prevaziđena prvenstveno zbog starosti mreže i neodgovarajućih profila cijevi i u budućnosti se ovom problemu mora posvetiti velika pažnja zbog rastućih problema sa kvalitetom vode, koji su u dobroj mjeri uzrokovani zbog neorganiziranog ispuštanja otpadnih voda.

Na području općine je u oblasti vodosnabdjevanja u proteklih 5 godina uloženo preko 8 miliona konvertibilnih maraka, što kreditnih sredstava (kredit za vodovod Ljubijankići i Tahirovići), što vlastitih sredstava kako općine tako i građana.

3.1. VODOSNABDIJEVANJE

3.1.1. UVOD

Općina Cazin se vodom za piće snabdjeva sa izvorišta Stovrela, Pajića potok, Vignjevići, Mutnik, Tahirovići, Ljubijankići kojima upravlja JKP "Vodovod" i niza manjih izvorišta za potrebe lokalnih vodovodnih sistema.

Kapaciteti ovih izvorišta omogućavaju nesmetano i permanentno snabdjevanje pitkom vodom stanovnika općine.

Takođe je važno istaći da su na teritoriji općine ispitana izvorišta Vrelo kapaciteta 50 litara/s i Mlakulja kapaciteta 30 litara/s, koja svojim kapacitetima i kvalitetom vode čine dugoročne rezerve za buduće snabdjevanje stanovnika općine pitkom vodom.

3.1.2. JAVNI VODOVODNI SISTEMI

Javnim vodovodnim sistemom upravlja JKP "Vodovod" doo Cazin, a koji se sastoji od podsistema (zona snabdjevanja) i to:

- Stovrela,
- Pajića potok,
- Vignjevići,
- Mutnik,
- Tahirovići i
- Ljubijankići.

Završetkom vodovodnog sistema Ljubijankići pokrivenost snabdjevanja vodom općine sa javnog vodovodnog sistema je povećano na oko 95% teritorije općine, a ostatak od 5% se snabdijeva putem lokalnih vodovoda, bunara, manjih izvorišta i slično.

U većini zona snabdjevanja, objekti vodovodnog sistema su građeni u novije vrijeme izuzev u centralnoj gradskoj zoni gdje se primjećuju veći gubici vode iz razloga dotrajale vodovodne instalacije koja prouzrokuje česte kvarove. Ukupni gubici vode na sistemu vodosnabdjevanja iznose oko 60%, što predstavlja velik izazov za JKP "Vodovod" za narednih nekoliko godina iz razloga što u njima postoje velike rezerve vode za buduće potrebe.

3.1.3. LOKALNI VODOVODNI SISTEMI

Na području općine ima oko 20 lokalnih vodovodnih sistema, koji nisu pod nadzorom JKP "Vodovod" doo. Lokalnim vodovodnim sistemima upravljaju odbori formirani od strane građana, koji se snabdijevaju vodom sa dotičnog lokalnog vodovoda. Na lokalnim vodovodima uglavnom se ne provodi kontrola kvaliteta vode za piće niti se vrši njihovo redovno održavanje, a klorisanje vode se obavlja povremeno.

3.1.4. KVALITET VODE ZA PIĆE

Na javnom vodovodnom sistemu kojim upravlja JKP "Vodovod" Cazin vrši se stalna i redovna kontrola kvaliteta pitke vode. Dezinfekcija pitke vode vrši se svakodnevno hlorom, dok se kvalitet vode kontroliše jednom mjesečno od strane Zavoda za javno zdravstvo USK-a na 23 lokacije.

Kada su u pitanju lokalni vodovodni sistemi, a koji nisu dati na upravljanje JKP "Vodovod" Cazin, ne provodi se kontrola higijenske ispravnosti i kvaliteta vode, a dezinfekcija vode se radi povremeno bez nadzora stručnih lica.

3.1.5. NEDOSTATAK ODGOVARAJUĆIH PROPISA

Institut za hidrotehniku građevinskog fakulteta u Sarajevu je izradio projekat sanitarne zaštite izvorišta Mutnik, Vignjevići i Tahirovići, a u okviru projektne dokumentacije za vodovod Ljubijankići urađen je i projekat sanitarne zaštite ovog izvorišta. Isti su i revidovani čime su stvoreni svi potrebni uslovi za donošenje odluke o njihovoj zaštiti.

Odluke o sanitarnoj zaštiti pomenutih izvorišta do danas nisu usvojene, iako postoji osnov za njihovo donošenje kroz novi Federalni zakon o vodama. Iz tog razloga je formirana komisija za izradu mjera zaštite ovih izvorišta u zaštitnim zonama koja je sačinila prijedlog najprioritetnijih mjera zaštite specifično za svako od gore navedenih izvorišta i to:

- Za obuhvat zaštite izvorišta Mutnik, izraditi i realizovati projekat regulacije rijeke Mutnice u 1b zaštitnoj zoni; za naselja Vilići, Šabići, Pervizi i Samardžići prioritarno rješavanje kanalizacije, te iznalaženje nove lokacije mezariluka van zaštitne zone i konzervacija postojećih mezariluka;
- Za obuhvat izvorišta Vignjevići utvrditi manje rizičan način korištenja postojećeg rasadnika koji se nalazi u 1b zaštitnoj zoni i zabraniti upotrebu vještačkih đubriva; za naselja Kličići, Kruškari i Kupresi prioritarno rješavanje kanalizacije; duž puta Cazin-Ostrožac izgraditi odgovarajuće nepropusne kanale za prihvatanje tečnog prosutog tereta (nafta, ulje i slično) kao i izgradnja rezervoara za prihvatanje prosute tečnosti;
- Za obuhvat izvorišta Tahirovići hitno obustaviti sve aktivnosti na eksploataciji kamena, dislocirati instaliranu opremu i mašine kako na kamenolomu tako i na betonari, izmjestiti postojeću asfaltnu bazu IGM "RAD" Cazin te zabraniti saobraćaj makadamskim putem osim za potrebe JKP "Vodovod" Cazin radi opsluživanja izvorišta.

Općina Cazin trenutno koristi glavninu svojih raspoloživih potencijala pitke vode i iz tog razloga mora voditi posebnog računa o njihovoj zaštiti, jer nema mogućnost alternativnih izvora koji bi se mogli staviti u eksploataciju pod istim troškovima.

Ne postojanje kantonalnog Zakona o vodama nije utvrđena institucija koja bi bila nadležna za upravljanje i nadzor nad radom lokalnih vodovodnih sistema, za njihov rad i održavanje, dezinfekciju vode, kontrolu kvaliteta vode, naplatu usluge i dr.

3.1.6. PROJEKTNJA DOKUMENTACIJA

Projektna dokumentacija svih pomenutih javnih vodovodnih sistema je najvećim dijelom kompletna, ali bi jedan dio dokumentacije bilo potrebno usaglasiti sa izvedenim stanjem.

Općina Cazin nema ažuriran katastar podzemnih instalacija, ali se planira uskoro pristupiti projektu uspostavljanja geografskog informacionog sistema GIS-a i baze podataka za cijelu teritoriju općine u okviru kojeg bi trebale biti prikupljene i ažurirane i informacije vezano za vodosnabdjevanje, a tako i za ostale oblasti VOS-a.

Projektno-studijska dokumentacija za budući razvoj vodovodnog sistema ne postoji, te bi trebalo pristupiti izradi master plana vodosnabdjevanja i razvoja vodovodnog sistema za naredni planski period.

3.1.7. POTREBE

Sa ciljem poboljšanja i unapređenja stanja vodosnabdjevanja Općine Cazin neophodno je pristupiti rješavanju sljedećih potreba:

- dovršiti izgradnju sekundarne mreže vodovoda Ljubijankići,
- pristupiti identifikaciji i sanaciji vodovodnih sistema koji stvaraju gubitke,
- izvršiti rekonstrukciju i zamjenu starih azbestnih vodovodnih cijevi,
- pristupiti kontroli i zamjeni dotrajalih vodomjera, koji značajno utiču na administrativne gubitke,
- pristupiti uvođenju pojedinačnih vodomjera za svaku stambenu jedinicu (potrošača) u objektima kolektivnog stanovanja,
- pristupiti hitnoj izradi katastra podzemnih instalacija u obuhvatima gdje se pristupilo izradi regulacionih planova (Alinac, Slatinske bare i Glavica) i obuhvatima gdje je planirana izrada regulacionih planova (Mihaljevac, Mutnik i Ratkovac),
- obezbjediti fizičku zaštitu i videonadzor 1a zaštitne zone izvorišta općine,
- putem medija i promotivnih materijala (letaka, postera, spotova) informisati javnost o značaju štednje i kontrolisane konzumacije pitke vode u druge svrhe, kao i o značaju vodnog potencijala i potrebe za dobrim upravljanjem istim,
- uvesti nadzor sa redovnom kontrolom i dezinfekcijom vode na lokalnim vodovodima.

3.1.8. SWOT ANALIZA

Sektor: VODOSNABDIJEVANJE	
S (SNAGE)	<ul style="list-style-type: none"> • Raspoložive količine vode, • Zadovoljavajući kvalitet vode na svim značajnijim izvorištima, • Redovna kontrola kvaliteta vode na 23 lokacije, • Institucionalno upravljanje vodovodnim sistemom, • Pokrivenost preko 95% teritorija općine uslugama vodosnabdijevanja, • Urađeni projekti zaštite izvorišta pitke vode, • Uspostavljena saradnja sa razvojnim bankama i razvojnim agencijama, • Postojanje većeg dijela projektne dokumentacije postojećih vodovodnih sistema, • Ispitane rezerve vode za piće potrebne za budući period, • Postojanje ljudskih i materijalnih resursa.
W (SLABOSTI)	<ul style="list-style-type: none"> • Veliki gubici u vodovodnom sistemu oko 60 %, • Nepotpuna kontrola kvaliteta vode posebno na lokalnim vodovodnim sistemima, • Paušalna naplata u objektima kolektivnog stanovanja, • Neodgovarajući procenat naplate usluga od pravnih lica, • Nepostojanje uspostavljenih zona sanitarne zaštite izvorišta, • Neadekvatno izgrađene septičke jame ugrožavaju kvalitet vode, • Nepostojanje katastra podzemnih instalacija i GIS-a, • Prihodi od usluga vodosnabdijevanja su nedovoljni za kapitalna ulaganja u sistem vodosnabdijevanja, • Nekontrolirano zagađenje voda i tla zbog nepostojanja kanalizacionog sistema i nekontroliranog odlaganja otpada (divlje deponije), • Slaba informiranost korisnika usluga o kvaliteti vode, • Nepostojanje nadzora nad lokalnim vodovodnim sistemima, • Potreba višestrukog prepumpavanja vode što znatno utječe na troškove el.energije, • Nelegalna gradnja u zonama sanitarne zaštite izvorišta, • Nedefinisana vlasništva i neizvršen tehnički prijem nad određenim brojem objekata ili djelova vodovodnog sistema, • Nedovoljna primjena propisa i nefunkcionisnje inspekcijskih službi.
O (MOGUĆNOSTI)	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje gubitaka (neobračunate vode), • Uspostava zone sanitarne zaštite i donošenje odluka o sanitarnoj zaštiti izvorišta u svrhu očuvanja postojećeg kvaliteta vode, • Uvezivanje lokalnih vodovodnih sistema u sistem javnog vodosnabdijevanja i njihovo stavljanje pod nadzor i kontrolu, • Priprema master plana vodosnabdijevanja, kao i studije izvodljivosti sanacije i unapređenja sistema vodosnabdijevanja, • Sanacija i rekonstrukcija javnog vodovodnog sistema, • Promocija potrebe štednje vode u medijima, • Uspostave baze podataka i GIS-a, • Uvođenje detaljne kontrole kvaliteta vode za piće, • Planiranje godišnjih aktivnosti prema prioritetima i realnim mogućnostima, • Raspoloživost različitih finansijskih izvora.
T (PRIJETNJE)	<ul style="list-style-type: none"> • Nedonošenje kantonalnog zakona o vodama, • Pretjerana upotreba herbicida i pesticida u poljoprivredne svrhe u zonama sanitarne zaštite, • Ne čuvanje i otuđenje imovine JKP Vodovod doo od strane nesavjesnih građana, • Nedovoljna ekološka svijest kod određenog broja građana, • Nelegalni priključci i krađa vode, • Nedostatak finansijskih sredstava, • Nepostojanje odgovarajućih, prema standardima, izgrađenih septičkih jama, te postrojenja za prečišćavanje industrijskih otpadnih voda, • Nepostojanje odgovarajućih propisa (podzakonskih akata), • Građani ne čuvaju imovinu javnih preduzeća.

3.2. ODVODNJA OTPADNIH VODA

3.2.1. UVOD

Zbrinjavanje otpadnih voda na području općine Cazin nije kvalitetno riješeno u skladu sa standardima koji regulišu sistem prečišćavanja otpadnih voda. Općina Cazin ima veoma slabo riješenu odvodnju otpadnih voda, koja je uglavnom ograničena na uže gradsko područje, dok ostali dio domaćinstava i privrednih lica uglavnom zbrinjavaju otpadne vode putem septičkih jama ili ih direktno ispuštaju u otvorene vodotoke.

Stanje pokrivenosti kanalizacionom mrežom na području općine je općenito nezadovoljavajuće, te rješavanje ovog problema mora biti prioritet za naredni period.

3.2.2. STANJE PRIKLJUČAKA NA KANALIZACIONI SISTEM

Procenat priključenja domaćinstava na gradsku kanalizacionu mrežu iznosi oko 10 % ili 1560 domaćinstava, a priključenost na septičke jame je oko 58 %, dok je oko 32 % domaćinstava koji nemaju niti septičkih jama, već direktno ispuštaju otpadne vode u otvorene vodotoke.

Kada su u pitanju pravna lica, na kanalizacionu mrežu su priključena 495 pravnih lica ili oko 33%. Otpadne vode autopraona i drugih sličnih privrednih pogona kao i javnih ustanova uglavnom nemaju prečištača i njihove otpadne vode nepročišćene završavaju u vodotocima.

3.2.3. SEPTIČKE JAME

Postojeće izgrađene septičke jame uglavnom nezadovoljavaju postojeće stadarde, jer se veći dio otpadnih voda iz njih infiltrira u podzemne vode zbog loše izrade i propustljivosti. Jedan dio otpadnih voda iz septičkih jama se preljeva i odlazi u površinske vodotoke, što ugrožava floru i faunu u tekućim vodama, a istovremeno postoji opasnost od zagađenja izvorišta pitkih voda. Jedan dio ovi nepropisno izgrađenih septičkih jama, zbog velike gustine naseljenosti nalazi se u zonama sanitarne zaštite, posebno izvorišta Mutnik.

3.2.4. OPASNOST OD OTPADNIH VODA

Zbog nepostojanog kanalizacionog sistema i veoma malog obuhvata broja domaćinstava koja su priključena na gradsku kanalizaciju, kao i privrednih subjekata koji nisu priključeni na kanalizacioni sistem, postoji potencijalna opasnost ugrožavanja zdravlja cjelokupnog stanovništva općine Cazin i ne postoji prijedlog hitnih mjera za zaštitu zdravlja stanovništva.

3.2.5. POSTROJENJA ZA PREČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA

Na osnovu projektna dokumentacije predviđen je centralni uređaj za prečišćavanje otpadnih voda za sliv rijeke Korane koji obuhvata najveći broj domaćinstava općine i gotovo sve industrijske objekte, dok je za sliv rijeke Gline i sliv rijeke Une predviđena izgradnja više manjih postrojenja za prečišćavanje. Za centralni uređaj je predviđena lokacija između naselja Čehića i Tržac neposredno u blizini ušća rijeke Mutnice u rijeku Koranu.

3.2.6. PROJEKTNJA DOKUMENTACIJA

Za područje općine Cazin postoji idejno rješenje izgradnje kanalizacionog sistema urađeno od strane Zavoda za vodoprivredu 2006. godine, a urađen je izvedbeni projekat za prvu i drugu fazu glavnog kolektora, kojim je obuhvaćena odvodnja otpadnih voda za naselja Polje, Gnjilavac, kompletan grad Cazin, Slatinu, Kapiće, Gornje Čoraliće, Čoraliće, Begove Kafane, Vrelo, Osredak, Mutnik, Begove Kafane, Pjaniće, Krivaju, Čehiće, Tržačka Raštela, Rujnicu, Bukovicu, Urgu i Tržac.

3.2.7. ZAGAĐIVAČI

Industrijski pogoni koji su trenutno u funkciji nemaju uređaje za prečišćavanje otpadnih voda iz svog tehnološkog procesa, a pogoni koji trenutno nisu u fukciji isto tako nemaju uređaj za prečišćavanje otpadnih voda osim klaonice i tvornice za preradu mesa "Puran" Pjanići koja ima prečištač za prečišćavanje otpadnih voda, ali ni klaonica ni prečištač trenutno nisu u funkciji.

U općini Cazin, u okviru Službe za razvoj i poduzetništvo, postoji evidencija ostalih zagađivača kao što su benzinke pumpe, automehaničarske radione, autopraone i dr. slične radnje, ali ne postoje podaci o ukupnoj količini otpadne vode koja se proizvodi i ispušta u vodotoke.

3.2.8. PLAĆANJE VODNIH NAKNADA

U nadležnoj općinskoj službi ne postoje podaci da li vlasnici industrijskih objekata i drugih postrojenja izvršavaju svoje zakonske obaveze kada je u pitanju plaćanje posebne vodne naknade po osnovu zagađenja vode. Prema podacima kantonalne inspekcije za vodoprivredu samo jedan manji broj industrijskih zagađivača vrši redovnu kontrolu ispuštanja otpadnih voda i na osnovu utvrđene količine zagađenja (po EBS-u) prema zakonu o vodama plaća posebnu vodnu naknadu za zagađenje voda.

3.2.9. RECEPIJENTI I LOKACIJE ISPUŠTANJA ZAGAĐENIH VODA

Sve otpadne vode domaćinstava i navedenih zagađivača preko postojećeg kanalizacionog sistema ili direktno po sistemu "najkraćim putem do najbližeg vodotoka" dospijevaju u Čajin potok, Mutnicu, Koranu, Horljavu i ostale vodotoke na području općine. Kako najveći dio stanovništva gravitira slivu rijeke Korane, to su i rječni tokovi Čajinog potoka i Mutnice izuzetno zagađeni, dok kvalitet vode rijeke Korane po važećoj Uredbi o klasifikaciji voda nizvodno od ušća rijeke Mutnice odgovara II klasi.

Ne postoje tačni podaci o lokacijama ispuštanja otpadnih voda, osim za gradsku kanalizacionu mrežu, čiji uređaj za prečišćavanje (taložnik) se nalazi kod srednjoškolskog centra "Ibrahim Perviz" gdje se otpadne vode ispuštaju u Čajin potok, dok na ostalim područjima općine ne postoji ovakav ili sličan uređaj.

3.2.10. PODACI O ŠTETNOM UTICAJU

Iako je nedovoljno razvijena kanalizaciona mreža i odvodnja otpadnih voda na području općine Cazin, ne postoje podaci o štetnom uticaju od ispuštanja zagađenih otpadnih voda na površinske niti na podzemne vodne resurse, mada je evidentno iz provedene ankete na područjima mjesnih zajednica da su zbog direktnog ispuštanja otpadnih voda u vodotoke ugroženi manji vodotoci (potoci, bunari), ali i zbog velike naseljenosti ugrožena su i izvorišta pitke vode i podzemne vode.

3.2.11. PRIORITETI

Prioriteti u rješavanju odvodnje oborinskih i otpadnih voda i izrade kanalizacionog sistema su izgradnja sistema odvodnje za naselja:

MZ Cazin, MZ Gnjilavac, MZ Vrelo, MZ Mutnik, MZ Ćoralici, MZ Slatina, MZ Polje, MZ Stijena, MZ Ostrožac, MZ Pećigrad, MZ Pjanići i MZ Tržačka Raštela.

3.2.12. SWOT ANALIZA

Sektor: ODVODNJA I PREČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA	
S (SNAGE)	<ul style="list-style-type: none"> • Izrađeno idejno rješenje sistema odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda za cijelu općinu, • Urađen izvedbeni projekat prve i druge faze izgradnje glavnog kolektora za odvodnju otpadnih voda, • Gravitaciona odvodnja otpadnih voda, • Izražena spremnost građana da sufinansiraju izgradnju kanalizacionog sistema, • Mogućnost fazne realizacije izgradnje sistema odvodnje otpadnih voda i postrojenja za prečišćavanje, • Razvijena ekološka svijest određenog broja građana.

<p style="text-align: center;">W (SLABOSTI)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nepostojanje katastra podzemnih instalacija, • Nepostojanje registra zagađivača, • Nepostojanje odgovarajućeg monitoringa ispuštanja i zagađivanja površinskih i podzemnih voda, • Imovinsko-pravni odnosi za lokaciju postrojenja za prečišćavanje nisu riješeni, zemljište nije u vlasništvu općine, • Loša higijenska situacija u nekim naseljima, • Ugroženost zona sanitarne zaštite, odnosno kvaliteta vode na izvorištima, • Nepostojanje kvalitetnog kanalizacionog sistema, • Nepropropisno urađene septičke jame, • Nedovoljan broj septičkih jama, • Nepostojanje lokacije za odlaganje sadržaja septičkih jama nakon ispumpavanja, • Potreba izgradnje više neovisnih kolektora i prečištača, • N postoji prijedlog hitnih mjera za zaštitu zdravlja stanovništva, • N postoje podaci o štetnom uticaju otpadnih voda na površinske i podzemne vode, • Nedovoljna primjena zakonskih propisa (slabo funkcioniranje inspekcijских službi i sl.), • Niska pokrivenost domaćinstva sistemom odvodnje otpadnih voda.
<p style="text-align: center;">O (MOGUĆNOSTI)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sufinanciranja od strane stanovništva, • Raspoloživost različitih finansijskih izvora, • Donošenje novih i ažuriranje postojećih propisa, te unapređenje njihovog provođenja, • Podizanje ekološke svijesti građana, • Smanjenja zagađenja površinskih i podzemnih vodotoka, • Pобољшanje higijensko-sanitarne situacije u naseljenim mjestima, • Povećanje pokrivenosti korisnika kanalizacionom mrežom, • Uvođenje sistema razdvojene odvodnje oborinskih i fekalnih voda, • Izrada master plana i studije izvodivosti odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda.
<p style="text-align: center;">T (PRIJETNJE)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • N kontrolisano zagađenje površinskih vodenih tokova čime se narušava flora i fauna, • Zagađenje izvorišta pitke vode i podzemnih voda, • Pojava zaraznih bolesti (epidemije), • Nepostojanje prečištača kod industrijskih preduzeća, • Ugrožavanje dobrosusjedskih odnosa, • Neplanska i bespravna gradnja, te povećanje broja neregistriranih industrijskih zagađivača, • Povećanje cijena usluga zbog izgradnje kanalizacionog sistema, • Nedostatak finansijskih sredstava, • Niska svijest građana kada je u pitanju nepropisna izgradnja septičkih jama, te privrednih subjekata kada je u pitanju ispuštanje zagađene vode bez prečišćavanja.

3.3. UPRAVLJANJE KRUTIM OTPADOM

3.3.1. PRIKUPLJANJE I PREVOZ KOMUNALNOG OTPADA

Za poslove prikupljanja, odvoza i deponovanja krutog otpada na području općine Cazin zaduženo je JKP "ČISTOĆA" doo. Cazin. Usluga odvoza i deponovanja krutog otpada je organizovana za područje 23 Mjesne zajednice, odnosno pomenuta usluga se vrši za 12.048 domaćinstava (fizičkih lica), te 929 pravnih lica (obrtnički i zanatskih preduzeća, javnih institucija kao i privrednih subjekata u državnoj i privatnoj svojini). Uslugom prikupljanja i odvoza krutog otpada je obuhvaćeno oko 73 % domaćinstava, a prikupljanje se vrši sa raspoloživim vozilima po utvrđenom dnevnom i sedmičnom planu odvoza, a u skladu s odredbama Odluke o komunalnom redu. Prikupljanje i odvoz kabastog otpada nije organizovano u onim naseljima gdje neizgrađenost putne komunikacije onemogućava nesmetan prolazak vozniх jedinica. Korisnici usluga komunalni otpad odlažu pomoću PVC vreća od 30 l – 110 l, kanti od 80 l – 110 l, kontejnera 1100 l i kontejnera 5 - 7 m³, kao i

raznih drugih posuda neadekvatnih za odlaganje, odnosno prikupljanje otpada. Dnevne prikupljene količine otpada iznose cca 80 m³, a u periodu (jesen – proljeće) dostižu količini 90 m³. Ukupna količina prikupljenog krutog otpada u toku godine iznosi cca 18.000 m³. Detaljna analiza vrste, količina i sastava otpada koji se prikuplja na području općine do sada nije rađena. Svi postojeći podaci temelje se na već zastarjelim studijima i elaboratima koji su bili zasnovani uglavnom na procjenama, a ne na stvarnim izmjerenim količinama. Prema posljednjim procjenama strukturu komunalnog otpada na području općine čine: 25 % papir, 11 % plastika, 9 % metala, 9 % staklo, 35 % kuhinjskog i dvorišnog otpada i 11 % prašina, pepeo i drugi materijali. Navedeni podaci pokazuju da bi se uvođenjem selektiranja i odvajanja krutog otpada kod korisnika mogle ostvariti značajne uštede u procesu upravljanja krutim otpadom, posebno kod troškova prikupljanja i prevoza otpada, ostvarivanje prihoda od prikupljenih sekundarnih sirovina, kao i smanjenje popunjenosti postojećeg odlagališnog prostora. Selektivno prikupljanje nije zaživjelo i pored toga što je preduzeće nabavilo kontejnere za selektivno odvajanje, te iste postavilo na 12 punktova – odlagališnih ostrva za selektiranje otpada u setu (4 kontejnera za selektivno odvajanje plastike, metalne ambalaže, papira i stakla). Preduzeće je pokrenulo prikupljanje papira i PVC folije od pravnih i fizičkih lica koji se presaju i plasiraju na tržište sirovina.

3.3.2. PRIKUPLJANJE OSTALIH VRSTA KRUTOG OTPADA

Preduzeće je odlagalo komunalni otpad na deponiji "Krivodol" zajedno sa općinama Bos. Krupa i Bužim do blokade koja je uzrokovana rješenjem o zabrani odlaganja otpada kantonalne inspekcije 12.10.2006.godine koja je trajala do 22.02.2007. godine. Od 22.02.2007. godine uz predhodnu saglasnost Općinskog vjeća Bosanska Krupa, te MZ Pištaline i MZ Stijena stvoreni su uslovi za odlaganje komunalnog otpada na lokaciju "Meždre - Vlaški do". Zbog smanjene industrijske proizvodnje i proizvodnja tehnološkog otpada je na minimalnoj razini, međutim i taj otpad kad se prikupi ili ga dovezu sami korisnici najčešće završi zajedno sa komunalnim otpadom na deponiji, jer JKP i općina nemaju posebnog odlagališta industrijskog otpada. Preduzeće ne preuzima opasni otpad niti ima podatke o istom. Preduzeće je pokrenulo aktivnosti za selektivno prikupljanje papira, kartona i plastike od korisnika, te je u užoj gradskoj zoni postavila na 12 lokacija odlagališna ostrva sa 4 kontejnera. Klinički (zarazni) medicinski otpad ne zbrinjava se na odgovarajući način. Klaonički i drugi organski (animalni) ostatak se posebno tretiraju prema važećim zakonskim propisima na posebnom mjestu na odlagalištu.

3.3.3. ODLAGANJE KRUTOG OTPADA

Na lokaciji trenutnog odlagališta krutog otpada "Meždre – Vlaški do" izvršena su hidro - geološka ispitivanja kao i procjena uticaja same deponije na okoliš. Ovlaštena konsultantska kuća iz Sarajeva "Bosna-S" je izvršila navedena ispitivanja, te za istu lokaciju napravila idejni projekat za privremeno sanitarno odlagalište komunalnog otpada. Nakon toga, od strane resornog Kantonalnog ministarstva je dobiveno privremeno odobrenje za odlaganje otpada na tom lokalitetu zaključno sa 31.12.2007. godine, a nakon toga je izdato i Rješenje o odobravanju Plana prilagođavanja istog na period do tri godine. Na odlagalištu je obezbjeđeno 24 sata dežurstvo u tri smjene iz sva tri preduzeća, kao i rad u prvoj smjeni na razgrtanju i prikupljanju rasutog otpada na odlagalištu. Na odlagalištu komunalnog otpada "Meždre – Vlaški do" se nalazi kamp kućica i kućica za boravak portira i radnika na održavanju, 2 buldozera i jedan skip, cisterna za pitku vodu od 9.000 litara, te pored toga oko odlagališta je izgrađena i zaštitna ograda. Na lokaciji nije izgrađena neophodna infrastruktura, odnosno ne postoje obodni kanali, postrojenja za pročišćavanje procjednih voda, prateći objekti (vaga za mjerenje punih i praznih vozila, instalacija i oprema za pranje i dezinfekciju vozila). Otpad se odlaže na neizgrađenu podlogu (dno) odlagališta, sa povremenim prekrivanjem internim materijalom i zbijanjem sa postojećom mehanizacijom, u svrhu postizanja potrebne zbijenosti, smanjenja popunjenosti zapremine odlagališta, kao i smanjenja oticanja procjednih i površinskih voda. Na odlagalištu se periodično provodi dezinfekcija i deratizacija i vrši se kontrola stanja odlagališta radi sprečavanje od samozapaljenja i požara.

3.3.4. OPREMA ZA PRIKUPLJANJE, ODVOZ I ODLAGANJA OTPADA

U tehničke kapacitete preduzeća (sredstva, opreme, vozne jedinice) koji se koriste za prikupljanje komunalnog otpada mogu se ubrojati kontejneri od 1100 l (28 komada i oni su postavljeni u užem djelu grada ispred stambenih i poslovnih objekata, dok je kod pravnih lica iznajmljeno 16 komada), 7 kontejnera od 5 – 7 m³, 3 specijalna vozila "smećare" (dva vozila od 16 m³, i jedno vozilo od 22 m³), 1 samopodizač, 1 kamion kiper, 1 buldozer i 1 skip. Tri specijalna vozila "smećare" su novi (starosti 5 – 7 godina) dok je ostala mehanizacija dosta stara i potrebno ju je u narednom periodu zamijeniti.

Kontejneri se iznajmljavaju korisnicima usluga, te se vrši odvoz i onim korisnicima koji imaju vlastite kontejnere od 1100 l i od 5 -7 m³. Preduzeće posjeduje kontejnere u setu 4 komada za odvajanje sekundarnih sirovina koji su postavljeni na 12 lokacija u užem dijelu grada.

Preduzeće je trenutno dovoljno osposobljeno i opremljeno da se nosi sa izazovima prikupljanja, odvoza i odlaganja otpada, ali za povećanje obuhvata prikupljanja i odvoza otpada na cijelo područje općine neophodno je uložiti u razvoj kadrovskih i materijalnih potencijala preduzeća.

3.3.5. DIVLJA ODLAGALIŠTA

Na poručju općine svake godine u mjesecu aprilu se organizuje akcija "Mjesec čistoće" s ciljem sanacije divljih odlagališta. U sanaciji divljih odlagališta učestvuju građani Mjesnih zajednica, predstavnici udruženja i institucije općine. Stanje divljih odlagališta kad su u pitanju šumska područja, vodotoci i putni pojasevi je takvo da je smeće rasuto i da ga treba sakupiti i izvlačiti na pristupačno mjesto za prihvat istog. Predstavnici Mjesnih zajednica su u proteklom periodu dostavljali podatke o lokacijama divljih odlagališta, a preduzeće je od ukupnog broja prijavljenih lokacija određivalo prioritete i vršilo sanaciju zajedno sa građanima. Opština Cazin je organizovana u 23 Mjesne zajednice i na osnovu dostavljenih podataka o lokacijama divljih deponija na području 8 Mjesnih zajednica ima cca 70 manjih i većih divljih deponija. U 4 Mjesne zajednice nemaju divljih deponija, a u 11 MZ-ca trenutno se prikupljaju podaci o divljim deponijama.

3.3.6. SWOT ANALIZA

Sektor: UPRAVLJANJE KRUTIM OTPADOM	
S (SNAGE)	<ul style="list-style-type: none"> • Tendencija stalnog povećanja svijesti građana o potrebi unapređenja sistema upravljanja otpadom, • Pokrivenost prikupljanja odvoza otpada je na cijeloj općini gdje postoje tehničke mogućnosti (ali još uvijek cca 73 % domaćinstava), • Nadležnost lokalne samouprave u oblasti prikupljanja otpada je velika i tako daje mogućnost pozitivne inicijative zakonodavnog tijela same općine, • Planiranje sredstva za ovu oblast u Budžetu općine, • Analize hidrogeoloških ispitivanja odlagališta daju pozitivne rezultate, • Izrađen idejni projekat za izgradnju savremenog odlagališta na lokaciji Meždre – Vlaški do, • Rješenje nadležnog kantonalnog ministarstva o odobravanju Plana prilagođavanja za odlagalište, • Spremnost građana da se pitanje prikupljanje i tretmana krutog otpada riješi na adekvatan način, • Uvođenje pilot projekta selektivnog prikupljanja otpada.
W (SLABOSTI)	<ul style="list-style-type: none"> • Postojanje divljih deponija na području općine, • Ne postojanje sanitarnog odlagališta komunalnog otpada na teritoriji općine Cazin, • Sadašnje odlagalište otpada (još uvijek) ne zadovoljava savremene eko standarde, • Zbog nepostojanja svih zakonom propisanih uslova sanitarnog zbrinjavanja na postojećoj lokaciji otpada kantonalna inspekcija može zatvoriti postojeće odlagalište, • Needuciranost stanovništva za razvrstavanje otpada u domaćinstvu i slaba informiranost građana o prednostima sanitarnog odlaganja otpada, • Nesistemska zbrinjavanje ostalih vrsta otpada (klačnički, medicinski, građevinski, industrijski otpad), te opasnog otpada (baterije, masti i ulja), • Nedovoljna opremljenost preduzeća sa mehanizacijom i opremom, • Cca 27 % domaćinstava nije pokriveno uslugama odvoza otpada, • Loša putna infrastruktura za postojeće vozne jedinice, • Nezadovoljavajući procent naplate komunalnih usluga, • Sporost rješavanje tužbi za neplaćanje komunalnih usluga od strane nadležnih Sudova, • Slabo funkcioniranje inspeksijskih službi i komunalnih redara, • Nedovoljna kultura korisnika usluga, te slaba svijest i neodgovornost građana, • Nema podataka o kvalitativno-kvantitativnim karakteristikama otpada, • Nema pretovarne stanice niti je rezervirana lokacija za njenu izgradnju, • Neadekvatna sanacija prijašnjih službenih odlagališta komunalnog otpada (na kojima je zabranjeno dalje odlaganje).

O (MOGUĆNOSTI)	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada savremenog odlagališta otpada za više općina, odnosno na regionalnom nivou, • Izrada master plana upravljanja krutim otpadom za općinu Cazin, • Sanacija prethodnih odlagališta komunalnog otpada, • Sanacija divljih deponija, • Izrada studijsko-projektne dokumentacije i registra (katastra) otpada, • Spremnost nadležnog federalnog ministarstva da putem sredstava svjestke banke i JP "REG DEP" definitivno rješi problem odlaganja otpada na regionalnom nivou, • Postojanje sredstava u Budžetu USK-a za sanaciju postojećih deponija, • Unapređenje selektivnog prikupljanja otpada, • Edukacija stanovništva o sistemu upravljanja krutim otpadom, • Angažovanje nevladinog sektora, posebno u radu sa stanovništvom, • Izgradnja i opremanje reciklažnog dvorišta i otkup reciklažnih sirovina, • Mogućnost finansiranja iz različitih izvora, • Unapređenje rada i opremanje komunalne inspekcije i komunalnih redara, • Uspostavljanje pravnog okvira za zaštitu čovjekove okoline, • Uspostavljanje kvalitetnije saradnje lokalne uprave i javnih poduzeća sa građanima, • Uspostavljanje bolje saradnje lokalne samouprave sa građanima, • Poboljšanje i unapređenje postojećih materijalnih propisa iz ove oblasti.
T (PRIJETNJE)	<ul style="list-style-type: none"> • Sporost kantonalnih i federalnih institucija u izgradnji regionalnog odlagališta može dovesti do ponovnih blokada odlaganja otpada na postojećoj lokaciji, • Stalna prijetnja blokade odlaganja komunalnog otpada (od građana koji žive u naseljima u blizini odlagališta), • Postojanje nekontrolisanih divljih smetlišta i stalna pojava novih, • Velika ugroženost podzemnih voda od divljih deponija, • Pogoršanje higijensko - epedemiološke situacije, odnosno povećanje rizika pojave različitih vrsta epidemija, • Nepostojanje regionalnog strateškog plana upravljanja krutim otpadom, • Ne postoji strategija (koncept) zbrinjavanja krutog otpada za USK-a, • Neusaglašenost stavova svih općina i Vlade USK oko odluke gdje, kako i pod kojim uslovima graditi regionalno sanitarno odlagalište krutog otpada, • Nemaran odnos građana prema imovini JKP "Čistoća" doo Cazin (oštećivanje i paljenje kontejnera i posuda za prikupljanje otpada i sl.), • Nedovoljna primjena postojećih propisa (kontrola i kažnjavanje), odnosno slabo funkcioniranje inspeksijskih službi, • Spora reakcija kantonalnih inspeksijskih službi za uređenje i kontrolu opasnog otpada (klaonički i sl.), • Povećanje cijena usluga usljed izgradnje savremneog odlagališta otpada, • Zagađenje minama i minske eksplozivnim sredstvima, naročito divljih odlagališta, • Nedostatak odgovarajućih propisa (Kantonalni zakon o upravljanju otpadom), • Karakteristike kraškog područja tla.

3.4. ODVODNJA OBORINSKIH VODA - ZAŠTITA OD VODA I OBORINSKIH VODA

3.4.1. PLAVNA PODRUČJA

Na području općine Cazin oko 100 ha najvrijednijeg poljoprivrednog zemljišta je izloženo plavljenju, što čini 0,26 % ukupne teritorije ili 0,42 % od ukupnog raspoloživog poljoprivrednog zemljišta.

Kako se plave uglavnom plodne ravnice u donjim tokovima rijeka Korane, Mutnice i Toplice, štetne posljedice poplava su veoma velike.

Kapacitet korita ovih rijeka je nedovoljan, ne postoje odbrambeni nasipi, te pri pojavi velikih voda priobalno zemljište biva plavljeno.

Pored plavljenja navedenih poljoprivrednih područja, plavljenjem se ugrožavaju dijelovi komunikacija: Begove Kafane – Pjanići – Tržac – Šturlić, Begove Kafane – Kovačevići, Stijena – Vilenjača, kao i manji broj stambenih i drugih objekata.

Na nekoliko mjesta je izvršena parcijalna regulacija, koja nije do kraja realizirana, a sve veća je prisutnost neplanskog nasipanja terena, kako uz vodotoke, tako i uz saobraćajnice, što usložnjava teško stanje po pitanju odvodnje voda. Prema postojećim podacima, svake godine plavljenje je najizraženije u naseljima Mutnik, Pjanići, Tržačka Raštela, Rujnica, Šturlićka Platnica, Crnaja, Donja i Gornja Lučka, Donja i Gornja Koprivna i Stijena na dijelu protoka Koprivske rijeke i Horljave, te samog grada Cazina od Čajinog i ostalih potoka.

Iz navedenog vidljivo je da je veći dio općine podložan plavljenju, čime se nanose velike materijalne štete na stambeno-poslovnim i infrastrukturnim objektima. Plavljenja nisu stihijskog karaktera, nego su uglavnom tipa razlijevanja nadolazećih voda, koja ne mogu primiti korita plitkih potoka i rijeka.

3.4.2. PODACI O UGROŽENOSTI OBJEKATA I STANOVNIŠTVA NA PLAVNIM PODRUČJIMA

Pojave poplava u manjem ili u većem obimu uzrokovale su izradu evidencije područja najčeće obuhvaćenim poplavama u okviru Službe za urbanizam i zaštitu okoliša, ali i evidentiranje broja objekata i procjenu broja stanovništva koji su ugroženi na tim područjima.

Kako se najveća plavna područja javljaju uz rijeke i riječice Gračanicu, Mutnicu, Toplicu, Koranu, Koprivsku rijeku i Horljavu broj stalno ugroženih stambenih i poslovnih objekata na tim prostorima iznosi oko 70 objekata, a broj stanovnika koji žive na tom području iznosi oko 250.

Nesavjesno zatrpavanje odvodnih kanala i vodotoka građevinskim otpadnim materijalom, zemljom i sl. od strane pojedinih građana uzrokuje povećanje šteta nastalih djelovanjem oborinskih voda.

3.4.3. OBORINSKE VODE NASELJA

Recipijent otpadnih i oborinskih voda od stanovništva i industrije u užem jezgru grada Cazina je Čajin potok, koji trenutno predstavlja glavni kolektor otpadnih i oborinskih voda. Čajin potok se uliva u rijeku Mutnicu, a Mutnica u rijeku Koranu.

Postojeći kanalizacioni sistem je tzv. mješovitog tipa (fekalne + oborinske vode) sa cjevovodima malih prečnika (150 mm – 200 mm), jedino je glavni kolektor koji je izveden na dužini od oko 1200 m nešto većeg prečnika (300 mm), pa postojeći kapacitet kanala nije dovoljan za odvođenje fekalnih i oborinskih voda zajedno.

Oborinske vode u naseljima se prikupljaju najvećim dijelom preko asfaltnih površina i krovova i bez prečišćavanja završavaju u okolnim vodotocima (potocima, rijekama).

3.4.4. ZAŠTITA OD POPLAVA

Neophodan rang zaštite od poplava na području općine Cazin nije ostvaren. Naseljena mjesta, a naročito poljoprivredne površine u priobalima rijeka i potoka nisu zaštićeni od poplava.

U toku 2007. godine izvršena rekultivacija zemljišta i regulacija Čajinog potoka na lokalitetu Slatinskih bara. Na lokalitetu uz vodotok rijeke Toplice u sklopu Programa regulacije i rekultivacije poljoprivrednog zemljišta, izvršena je regulacija korita Toplice u cijeloj dužini njenog toka kroz općinu Cazin. Cjelokupna dolina Mutnice od ušća do aerodroma u Čoralićima nije zaštićena od poplava, ne vrši se čišćenje korita niti regulacija onih dijelova koji uzrokuju plavljenje.

3.4.5. PRIORITETI ZAŠTITE OD POPLAVA

Da bi se zaštitilo gradsko područje od poplavnih voda, nužno je regulisati Čajin potok u gornjem dijelu grada Cazina. Regulacija rijeke Mutnice od ušća u Koranu do lokacije aerodroma u Čoralićima spada u prioritetne aktivnosti.

Rijeku Koranu je također neophodno regulisati. Obzirom da je rijeka Korana granični vodotok između BiH i R Hrvatske i povezana sa međudržavnim interesima i problemima, potrebno je izvršiti usaglašavanje stavova i interesa na nivou graničnih općina i dviju država.

Da bi se obezbjedili od velikih voda bilo bi potrebno izraditi popratne nasipe na pritokama: Toplici, Crnaji i Šturlovi.

3.4.6. ORGANIZACIJA ODBRANE OD POPLAVA

Da bi se uspješno odbranili od poplava neophodno je izvršiti organizaciju zaštitnih mjera od poplava. Zaštitne mjere od poplava možemo podijeliti na:

- Preventivne mjere,
- Mjere koje se sprovode u vrijeme plavljenja,
- Mjere na otklanjanju posljedica.

Trenutno ne postoji dokumentovana niti jedna od gore navedenih mjera. Iz tog razloga je prioritetno potrebno napraviti općinski master plan upravljanja odvodnjom otpadnih voda i zaštitom od poplava. U proteklom periodu značajno je unapređen rad Općinskog štaba civilne zaštite, te je poboljšana saradnja sa nadležnim općinskim službama. Također je potrebno podići na viši nivo informisanje građana u periodu pojave velikih voda.

3.4.7. PROPISI I NJIHOVO PROVOĐENJE

Predhodnim a i novim zakonima o vodama nisu jasno definirane nadležnosti između entitetskog, kantonalnog i općinskog nivoa vlasti za ovu oblast. Pored toga, postoji evidentan nedostatak odgovarajućih propisa, čime je uspostava organizacije i sistema odbrane od poplava značajno usložnjena. Takođe, u proteklom periodu nije bio osiguran adekvatan inspekcijски nadzor, odnosno postojeći inspekcijски organi (vodoprivredni i građevinski inspektori) nisu provodili postojeće propise, odnosno nisu radili aktivno prije svega na uklanjanju bespravno izgrađenih objekata. Kao jedan od prioriteta nameće se hitno donošenje Kantonalnog zakona o vodama koji bi uredio upravljanje oborinskim vodama i zaštitom od poplava.

3.4.8. FINANSIRANJE ODBRANE OD POPLAVA

Obezbjeđenje dovoljnih finansijskih sredstava na kantonalnom i općinskom nivou je garancija izvršenja prioritetnih zadataka na zaštiti od poplava. Do sada nisu bila planirana finansijska sredstva u budžetu općine za odbranu od poplava. U zadnjih nekoliko godina pojačana je aktivnost Komunalno stambenog fonda općine Cazin u regulaciji vodotoka Čajinog potoka prema rijeci Mutnici, uz pomoć sredstava sa višeg nivoa u F BiH, a u narednom periodu neophodno je obezbjediti kroz budžete općine Cazin i Komunalno stambenog fonda dodatna finansijska sredstva za ovu oblast.

3.4.9. POTREBE

U svrhu unapređenja stanja u oblasti odbrane od poplave, odnosno zaštite građana i njihove imovine, te obezbjeđenju stvaranja novih obradivih površina potrebno je u narednom periodu provesti slijedeće aktivnosti:

- Izraditi neophodnu studijsko-projektnu dokumentaciju za izgradnju i održavanje objekata odbrane od poplava;
- Planirati programe finansiranja za provođenje aktivnosti i mjera odbrane od poplava i preispitati postojeću odluku o komunalnoj naknadi;
- Uvesti praksu izrade godišnjih planova odbrane od poplava minimalno;
- Institucionalno ojačati službe, kako općinske tako i druge nadležne ustanove, kako bi mogli kvalitetno odgovoriti izazovima i potrebama odbrane od poplava na nivou općine Cazin;
- Izvršiti edukaciju osoblja općinskih službi, službe civilne zaštite i stanovništva;
- Kontinuirano raditi na podizanju svijesti građana i njihovom aktivnom učešću u implementaciji sistema odbrane od poplava;
- Unaprijediti saradnju sa institucijama na višim nivoima nadležnim za odbranu od poplava;
- Unaprijediti postojeće propise i njihovo provođenje (hitno donošenje Kantonalnog zakona o vodama),
- Izraditi master plan upravljanja oborinskim vodama i zaštitom od poplava za područje općine Cazin i održavanja objekata (regulacija, izgradnja nasipa i sl.),
- Izvršiti edukaciju stanovništva (građana), posebno onih naselja koja su direktno ugrožena poplavama.

3.4.10. SWOT ANALIZA

Sektor: ODVODNJA OBORINSKIH VODA	
S (SNAGE)	<ul style="list-style-type: none"> • Predviđena regulacija u urbanističkom planu, • Postojanje dijelova reguliranih tokova (Toplice, Radetina, Čajin potok-Slatinske bare i Mutnica), • Opredjeljenost lokalne uprave da preventivnim aktivnostima spriječi ili umani štetni uticaj poplava, • Organizovana služba Civilne zaštite.
W (SLABOSTI)	<ul style="list-style-type: none"> • Neredovno održavanje korita vodotoka, • Nepostojanje sistema za odbranu od poplava, kanala, nasipa, rigola, • Nekontrolisani zahvati u prostoru (bespravna izgradnja, ne postojanje kanala za odvodnju) uzrokuju učestalije poplave, • Oborinske vode prikupljene najvećim djelom preko asfaltnih površina i krovova bez prečišćavanja završavaju u gradskom kanalizacionom sistemu, a oborinske vode naselja u okolnim vodotocima, • Nepostojanje plana zaštite od poplava, • Nepostojanje studijsko-projektne dokumentacije, • Građevinska inspekcija ne provodi propise, odnosno ne vrši aktivnosti na uklanjanju nelegalno izgrađenih objekata, • Nepostojanje fondova za finansiranje u oblasti zaštite od poplava.
O (MOGUĆNOSTI)	<ul style="list-style-type: none"> • Utvrđivanje kritičnih mjesta gdje se iz korita izljevaju rijeke, slivovi većih potoka, • Regulacija i redovno održavanje kanala i propusta na objektima komunalne infrastrukture, • Izrada katastra svih kanala i vodotoka, te plavnih područja i objekata izgrađenih na njima, • Izrada studijsko-projektne dokumentacije i kantonalnog plana odbrane od poplava, • Edukacija osoblja općinskih službi i službe civilne zaštite, • Edukacija građana, NVO i privatnog sektora, • Poštivanje zakonske regulative u postupcima izdavanja odobrenja za izgradnju objekata u ugroženim područjima, • Planiranje godišnjih aktivnosti za održavanje i zaštitu odbrambenih objekata prema raspoloživim sredstvima, • Uklanjanje bespravno izgrađenih objekata duž vodotokova, • Postojeći Federalni zakon o vodama.
T (PRIJETNJE)	<ul style="list-style-type: none"> • Slaba zainteresiranost nadležnih viših nivoa za rješavanje problema zaštite od poplava i šteta prouzrokovanih na prostorima jedinica lokalne samouprave, • Institucionalno neuređeno upravljanje vodama na nivou F BiH i države, • Nedostatak zakonske regulative za rješavanje mjera odbrane od poplava na lokalnom nivou, posebno nedostatak Kantonalnog zakona o vodama, • Nepostojanje vodoprivredne osnove, master planova upravljanja odvodnjom oborinskih voda (zaštitom od poplava), • Duge procedure kada je u pitanju rušenje bespravno izgrađenih objekata, • Slab interes građana i neodgovornost kod održavanja obala vodotoka, • Ograničena finansijska sredstva, • Nije uspostavljen odgovarajući sistem monitoringa i obavještanja (kantonalni i entitetski nivo), • Loše gazdovanje šumskim resursima od strane kantonalnih nadležnih institucija, • Kantonalne institucije ne nude sistemski rješenja i ne radi se na sprečavanju uzroka plavljenja, već sprečavanju njihovih posljedica, • Neusklađenost propisa i nadležnosti, • Neinformiranost javnosti o trenutnom stanju i problemima, • Nadležne institucije na entitetskom i kantonalnom nivou nisu donijele odgovarajuće preventivne mjere odbrane od poplava.

4. LOKALNA UPRAVA I NJENI PARTNERI

4.1. ORGANIZACIJA UPRAVE U OBLASTI VODA I OKOLIŠNE SANITACIJE

Odlukom o organizaciji organa uprave općine Cazin ("Sl.novine Općine Cazin" br. 2/05), i Pravilnikom o organizaciji radnih mjesta u općinskom organu uprave Općine Cazin ("Sl.novine Općine Cazin" br. 3/2006), u okviru Službe za urbanizam i zaštitu okoliša uspostavljeno je radno mjesto – pozicija VIŠI STRUČNI SARADNIK ZA ZAŠTITU OKOLIŠA, VODOPRIVREDU I KOMUNALNE POSLOVE. Pomenutim Pravilnikom utvrđen je detaljan opis poslova i opis radnog mjesta unutar Službe za urbanizam i zaštitu okoliša, dok su odnosi prema korisniku usluga i drugi principi ponašanja državnih službenika regulisani etičkim kodeksom za državne službenike u F BiH, koji je donijela Agencija za državnu službu F BiH, i Pravilnikom o kućnom redu u Jedinstvenom općinskom organu uprave Općine Cazin broj: 01/N-05-4302/08 od 29.02.2008.godine.

Pored navedenog u nadležnosti općinske Službe za razvoj i poduzetništvo su urbanističko-građevinska i komunalna inspekcija.

Može se reći da nedostaje funkcionalan odjel (ili stručni tim) za ubrzanje procesa planiranja, pripreme i realizacije poslova iz oblasti voda, zaštite okoliša i komunalne djelatnosti, tako da općina sa poteškoćama odgovara obavezama iz ove oblasti.

4.2. RAZVOJNE PRETPOSTAVKE

Općinska uprava nije dovoljno organizirana i osposobljena, posebno za poslove planiranja u oblasti voda i okolišne sanitacije. U proteklom periodu nisu rađeni strateški razvojni planovi za pomenutu oblast, osim uopćenog dijela u generalnom Strateškom planu razvoja općine. Osnovni problem u realizaciji regulacionih planova je to što se nije pristupilo rješavanju imovinsko-pravnih odnosa i uređenja građevinskog zemljišta za područja obuhvata tih planova, pa su isti postali kočnica prostornom razvoju. Prostorni plan Općine Cazin je pretrpio izmjene i dopune, te usvojen u nacrtu, dok je postojeći urbanistički plan usvojen sa izmjenama i dopunama. Pored toga na nivou Općine nije utvrđena politika upravljanja prirodnim resursima (ostale mineralne sirovine, šume, vode, poljoprivredno zemljište), kao ni zemljišna politika.

4.3. PROSTOR I TEHNIČKA OPREMLJENOST

U Službi za urbanizam i zaštitu okoliša nedovoljna je kadrovska popunjenost, a posebno osoblja zaduženog za oblast zaštite okoliša, vodoprivredu i komunalne poslove. Tehnička opremljenost Službe za urbanizam i zaštitu okoliša je dosta dobra, ali ne postoji katastar podzemnih instalacija. Također, geoinformacioni sistem i baza podataka iz oblasti voda i okolišne sanitacije još nisu uspostavljeni.

4.4. LJUDSKI RESURSI

Kako na pomenutim poslovima radi samo jedna osoba visoke stručne spreme, postoji potreba za većim brojem izvršilaca, kao i potreba za dodatnim usavršavanjem i specijalizacijom, posebno u oblasti upravljanja različitim procesima, investicijama, te informatičkim tehnologijama.

Evidentna je slaba informiranost osoblja uprave, kao i obučenost njenog osoblja za pripremu i apliciranje projekata prema različitim investicijskim fondovima. Spremnost na promjene uz trend poboljšanja organizovanja i modernizacije lokalne uprave doprinosi i povećanju kvaliteta usluga koje uprava daje svojim građanima.

4.5. PROPISI I PROVOĐENJE

Postoji potreba za izmjenama i dopunama postojećih propisa, kao i donošenjem novih, posebno u svrhu provođenja sistemskih rješenja, kako bi rad komunalne inspekcije i komunalnih redara bio efikasniji. Provođenje propisa na lokalnom nivou od strane drugih nadležnih inspekcija (sa višeg nivoa) je na veoma niskom nivou.

Međutim, pored potreba unapređenja propisa postoji potreba za modernizacijom rada komunalne inspekcije kroz dodatno opremanje i usavršavanje.

Pitanja iz oblasti okolišne sanitacije djelimično su regulisana općinskom Odlukom o komunalnom redu i Odlukom o komunalnoj naknadi. Što se tiče oblasti vodoprivrede nije donesena vodoprivredna osnova, niti je donesen plan zaštite od voda. Zaštita vode za piće regulisana je različitim Pravilnicima (npr. Pravilnik o kvalitetu vode za piće, Pravilnik o zdravstvenom stanju živežnih namirnica, Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti). Kada je riječ o važećem Zakonu o vodama, izrađeni su Projekti zaštite izvorišta vode za piće Vignjevići, Mutnik, Tahirovići i Ljubijankići, ali Odluke o zaštiti izvorišta, urađene na osnovu pomenutih projekata, nisu još usvojene od strane nadležnih institucija. Kako bi općina na kvalitetniji način upravljala oblastima voda, zaštite okoliša i komunalnih djelatnosti potrebno je uticati na nadležne kantonalne institucije da u svrhu unapređenja upravljanja lokalnim vodovodima, odvodnim kanalima i potocima, zaštitom od poplava i slično, prioritetno donesu Kantonalni zakon o vodama.

4.6. SARADNJA

Saradnja sa nadležnim institucijama iz oblasti voda i okolišne sanitacije na višim nivoima je dobra. Nekoliko projekata iz oblasti voda i okolišne sanitacije su finansirani iz različitih fondova drugih institucija, ali su potpomognuti i sredstvima budžeta općine Cazin. Međutim, kako bi se kvalitetnije upravljalo ovim oblastima postoji potreba za unapređenjem postojeće saradnje sa institucijama viših nivoa (kantonalne, entitetske i državne) po vertikali, ali i sa svim zainteresiranim stranama na nivou općine po horizontali.

4.7. SARADNJA SA PREDSTAVNICIMA CIVILNOG DRUŠTVA

Građani i nevladine organizacije nisu dovoljno uključeni u proces planiranja i donošenja odluka, ali se u posljednje vrijeme zainteresiranost građana znatno povećava. Nedovoljna komunikacija uprave sa građanima u prethodnom periodu rezultirala je nerazumijevanjem rada uprave od strane građana, posebno zbog nepostojanja dovoljno razvijenih mehanizama za povećanje učešća građana u radu uprave.

Nivo svijesti građana u obavezama čuvanja javne imovine, plaćanja komunalnih usluga, odlaganja i sortiranja otpada, utroška vode, uključivanja u općinske procese predlaganja, planiranja, odlučivanja i slično nije u dovoljnoj mjeri izražena, ali ima tendenciju povećanja. Također, evidentno je nedovoljno korištenje usluga nevladinih organizacija u upoznavanju građana sa radom uprave, kao i razumijevanju uprave za potrebe građana. Rastuće partnerstvo javnog i privatnog sektora na lokalnom nivou predstavlja jedan od bitnih preduslova za opći razvoj oblasti voda i okolišne sanitacije. Građani su u mogućnosti da tokom godine na više načina iskazuju svoje potrebe u oblasti voda i okolišne sanitacije, odnosno putem ankete koju provodi Služba za stručne poslove i preko Komisije za koordinaciju i unapređenje rada mjesnih zajednica OV-a Cazin, zatim kroz godišnje programe rada mjesnih zajednica i zahtjeve za sredstva budžeta Općine za finansiranje određenih aktivnosti i projekata u mjesnim zajednicama, kroz prijavu na javni poziv koji svake godine Općinski načelnik upućuje neprofitnim, nevladinim organizacijama i udruženjima da predlože projekte od značaja za razvoj općine Cazin.

Postoji spremnost i volja građana za sufinansiranjem projekata iz oblasti voda i okolišne sanitacije, međutim ne postoje utvrđeni i dogovoreni kriteriji o odnosima i načinu učešća građana u finansiranju određenih projekata, već se to utvrđuje od projekta do projekta.

U posljednjih nekoliko godina osjetna je tendencija rasta demokratske svijesti građana i razvoja nevladinog sektora, te početka uključivanja i korištenja potencijala nevladinih organizacija koje djeluje na području općine. I pored toga, na području općine trenutno djeluje samo jedna NVO-a koja se bavi oblašću voda i zaštite okoliša.

4.8. PARTNERI UPRAVE – JAVNA PREDUZEĆA I JAVNE USTANOVE

U svrhu operativnog izvršavanja poslova iz oblasti voda i okolišne sanitacije Općinsko vijeće je osnovalo dva javna preduzeća: JKP «Vodovod» doo Cazin i JKP «Čistoća» doo Cazin. U skladu sa statusom javnih preduzeća, osnivač imenuje članove Skupštine preduzeća kao najvišeg organa upravljanja javnim preduzećima, te provodi procedure za imenovanje nadzornih odbora i direktora javnih preduzeća. Finansiranje navedenih javnih preduzeća

zasniva se na prihodima ostvarenim iz cijene pružanja komunalnih usluga, koju također utvrđuje općinsko vijeće.

Međusobni odnosi i koordinacija između općinskih službi i javnih preduzeća su veoma dobri. Postoji sistem kontrole i nadzora nad radom javnih preduzeća, a osnivaču se podnose i godišnji izvještaji o radu i poslovanju. U nekoliko prethodnih godina pomenuta javna preduzeća su poslovala pozitivno. Definisane su cijene usluga pomenutih preduzeća kroz elaborate opravdanosti sistema tarifiranja. Cijene usluga pokrivaju troškove preduzeća, iako one u osnovi nisu utvrđene na tržišno-ekonomskoj osnovi. Također stepen naplate usluga je dosta visok i ima stalnu tendenciju rasta.

4.8.1. JAVNA PREDUZEĆA KOJA POKRIVAJU OBLASTI VODA I OKOLIŠNE SANITACIJE

Odlukom o osnivanju općina Cazin je JKP "Vodovod" doo Cazin povjerila funkciju održavanja vodovodnog i kanalizacionog sistema na skoro svim dijelovima općine uz poteškoće nedovoljne opremljenosti. Posebnu poteškoću u proteklom periodu predstavljala je obaveza preuzimanja nedovršenih vodovodnih sistema za koje nije izvršen tehnički prijem i službena primopredaja.

JKP "Čistoća" doo Cazin pored niza djelatnosti (prikupljanje, odvoz i odlaganje krutog otpada, ljetno i zimsko održavanje grada i sl.), koje su mu povjerene od strane Općinskog vijeća obavlja i djelatnost prikupljanja, odvoza i odlaganja komunalnog otpada na odlagalište komunalnog otpada na lokaciji "Vlaški Do" na području općine Bosanska Krupa, nedaleko od naselja Stijena.

4.8.2. JAVNA USTANOVA «KOMUNALNO STAMBENI FOND» CAZIN

Osnivač Javne ustanove "Komunalno-stambeni fond" općine Cazin je Općinsko vijeće Cazin. Ustanova je osnovana radi obezbjeđenja materijalnih i drugih uslova za zaštitu štetnog djelovanja voda, korištenja i zaštite voda, upravljanja vodama i za vršenje vodoprivredne djelatnosti; za izgradnju, rekonstrukciju, održavanje, zaštitu i upravljanje lokalnim nekategorisanim putevima i javnom rasvjetom; za uređenje i korištenje gradskog i ostalog građevinskog zemljišta, javnih površina, poslovnih zgrada i poslovnih prostorija; za zaštitu i unapređenje okoline i za izgradnju, korištenje, investiciono održavanje, obnavljanje i zaštitu zgrada i stanova u državnom vlasništvu na području općine Cazin.

Odnos i koordinacija između općinskih službi i Javne ustanove su međusobno regulisani i dosta efikasni.

4.9. SWOT ANALIZA

Sektor: LOKALNA UPRAVA I NJENI PARTNERI	
S (SNAGE)	<ul style="list-style-type: none"> • Općinska uprava je pripremila i usvojila opće propise iz oblasti voda, zaštite okoliša i komunalne djelatnosti, • Postojanje jednog broja lokalnih stručnjaka spremnih i sposobnih da se prihvate rješavanja problema iz oblasti voda i zaštite okoliša, • Visoka svijest građana o trenutnom stanju i spremnost na promjene, • Postojanje volje zvaničnika lokalne uprave za kadrovsko i tehničko osposobljavanje, • Dobar odnos lokalne uprave sa stanovništvom, podrška građana i mjesnih zajednica kada su u pitanju infrastrukturni projekti, • Porast zainteresiranosti građana za procese planiranja i odlučivanja, tendencija rasta demokratske svijesti građana i razvoj nevladinog sektora, • Političko zajedništvo općinskog vijeća kad su u pitanju kapitalni projekti i odluke, • Spremnost lokalne uprave za unapređenje procesa planiranja, • Efikasan sistem kontrole i nadzora nad radom javnih preduzeća i ustanova, te uspostava procedura i mehanizama za kvalitetniji nadzor i kontrolu istih, • Uspostavljena je dobra komunikacija i koordinacija između općinskih službi, javnih preduzeća i javnih ustanova, • Uspostavljen odgovarajući proračun (kalkulacija) cijena komunalnih usluga i visine komunalnih naknada; • Smanjenje gubitaka i povećanje procenta naplate u javnim preduzećima, • Dostignuti nivo organizovanja i modernizacije lokalne uprave u proteklih nekoliko godina, • Osigurana stalna i kontinuirana edukacija uposlenika uprave, • Izrađen i u fazi implementacije generalni strateški razvojni plan, • Organizacijom i sistematizacijom općinskog organa uprave definirana je pozicija Viši stručni saradnik za zaštitu okoliša, vodoprivredu i komunalne poslove unutar općinske uprave, • Djelovanje udruženja koja se bave zaštitom okoliša kao partneri, • Visoka svijest građana, te spremnost na promjene, • Zaposlenost u inostranstvu, izražen interes zaposlenih u inostranstvu za ulaganje u rješavanje problema vodosnadbijevanja i unapređenja uvjeta življenja.

W (SLABOSTI)	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak dovoljnog broja stručnih kadrova u općinskoj upravi (tima), koji bi na odgovarajući način mogao odgovoriti svim obavezama iz oblasti voda, zaštite okoliša i komunalne djelatnosti, a koje proističu iz Zakona o principima lokalne samouprave, • Nedovoljna osposobljenost općinskih službi i njenih partnera za poslove planiranja (posebno u oblasti voda i okolišne sanitacije), • Nepostojanje sektorskih strateških planova lokalnog razvoja u svim oblastima, • Neusvojen Prostorni plan općine Cazin, • Nepostojanje utvrđene zemljišne politike, • Nepostojanje politike upravljanja prirodnim resursima (mineralne sirovine, šume, vode, poljoprivredno zemljište), • Nepostojanje jedinstvene baze podataka iz oblasti voda i okolišne sanitacije i GIS-a, • Nedostatak visokostručnih kadrova specijaliziranih za poslove planiranja, • Nedovoljno korištenje usluga nevladinih organizacija, • Slaba informiranost uprave i obučenosn njenog osoblja za apliciranje projekata prema različitim međunarodnim investicijskim fondovima, • Nesprovođenje sistemskih rješenja u okviru zakonske i općinske regulative, • Nepostojanje jasnih i koncizno utvrđenih ovlaštenja komunalnih inspekcija i komunalnih redara. Na terenu nisu u mogućnosti efikasnije reagovati (isprepletene ovlasti različitih srodnih inspekcija kantonalnog inspektorata često dovodi do sukoba nadležnosti ili nemoći), • Nedovoljno poznavanje i korištenje informatičke tehnologije i vještina upravljanja (menadžmenta) određenog dijela uposlenika, • Nedovoljna informiranost i educiranost građana, • Nedostatak stimulativnih mjera za jačanje privatnog sektora.
---------------------	--

O (MOGUĆNOSTI)

- Jačanje saradnje sa višim nivoima vlasti, kao i sa drugim općinama u svrhu unapređenja trenutne situacije u oblasti voda, zaštite okoliša i komunalne djelatnosti posebno u oblasti legislative,
- Jačanje prekogranične suradnje,
- Partnersko uvezivanje sa udruženjem "Una-Sana" i sličnim udruženjima,
- Edukacija zaposlenika Organa uprave i njihovo osposobljavanje za izradu razvojnih projekata,
- Donošenje novog prostornog plana,
- Izrada nedostajućih podzakonskih akata,
- Otvaranje Općine u cilju općeg razvoja, kreiranjem olakšica za ulaganja i sl.,
- Uspostava aktivne politike za mlade kroz stipendiranje i dodjelu posebnih beneficija za potrebe lokalnog razvoja i osiguranje dovoljnog broja stručnih kadrova posebno za oblast voda, zaštite okoliša i komunalne djelatnosti,
- Izrada baze podataka i GIS-a,
- Uspostava monitoringa na lokalnom nivou,
- Formiranje stručnog tima zaduženog za oblast voda i okolišne sanitacije,
- Aktivnije uključivanje i korištenje potencijala nevladinih organizacija,
- Mogućnost apliciranja prema različitim investicijskim fondovima,
- Mogućnost općinskog budžeta za sufinansiranje kapitalnih projekata,
- Potpuna primjena novog Zakona o principima lokalne samouprave,
- Unapređenje rada komunalne inspekcije i komunalnih redara, kroz unapređenje propisa, te dodatno opremanje i usavršavanje,
- Uključivanje građana, posebno obrazovanih mladih ljudi u procese planiranja, konsultovanja i donošenja odluka, te realizacije projekata,
- Provođenje različitih kampanja sa građanima, odnosno korisnicima usluga u svrhu razumijevanja rada uprave, javnih preduzeća i javnih ustanova, ali i razumijevanja potreba građana i privatnih preduzeća,
- Sufinansiranje projekata od strane građana,
- Uvođenje procedura redovnog godišnjeg anketiranja građana iz oblasti VOS-a,
- Podizanje svijesti građana kroz medijske kampanje,
- Unapređenje međusobnih odnosa i poboljšanje koordinacije institucija nadležnih za oblast voda i okolišne sanitacije (JP, JU, općina, kanton, entitet, Agencija za vode),
- Unapređenje odnosa JKP "Vodovod" doo sa Organom uprave po pitanju preuzimanja dovršenih vodovodnih sistema za koje nije izvršen tehnički prijem i službena primopredaja,
- Dodatno opremanje Općine, javnih preduzeća i javnih ustanova materijalno-tehničkim sredstvima za rad,
- Revizija općinskih propisa u svrhu analize trenutnih finansijskih mogućnosti (komunalne naknade i takse) i pripreme odgovarajućih izmjena i dopuna postojećih propisa na osnovu provedene analize,
- Uspostava modernijeg i efikasnijeg institucionalnog uređenja odnosa općinske uprave i njenih javnih ustanova i preduzeća,
- Preuzimanje aktivnije uloge u procesu uspostavljanja regionalnog sanitarnog odlagališta krutog otpada.

T (PRIJETNJE)	<ul style="list-style-type: none"> • Nepostojanje viših prostorno-planskih i razvojnih dokumenata na svim nivoima vlasti (strategija društveno-ekonomskog razvoja, prostorni planovi), • Spor proces reformi u svim sferama društva, koje ne daju adekvatne rezultate, • Problemi vezani za više nivoe zakonodavne vlasti (država, Federacija, kanton, općina), administrativne i regulativne barijere na svim nivoima vlasti, nedovoljna ovlaštenja lokalne uprave za samostalno rješavanje problema, • Nedjelotvornost sudova (sporo rješavanje predmeta), • Neadekvatna zastupljenost općine u projektima strateškog razvoja kantona i Federacije, • Neodgovarajući odnos kantona prema općini, • Nemogućnost uticaja lokalne uprave na promjene u načinu eksploatacije prirodnih resursa, posebno šuma i minirelnih sirovina, • Nepovoljno zakonsko okruženje (nedostatak kantonalnih zakona o vodama, o upravljanju komunalnim otpadom, te izmjene i dopune postojećeg zakona o komunalnim djelatnostima), • Neprovođenje postojećih propisa (vodoprivredna inspekcija), • Štetan uticaj eksploatacije šuma i mineralnih sirovina na okolišne resurse, • Nizak standard građana, • Ograničenja zbog nedostatka finansijskih sredstava i fondova.
---------------	--

5. IZJAVA O VIZIJI

Općina Cazin,

- Razvijena, moderna, sa atraktivnim prostorom za život i sa očuvanim vodama i okolinom,
- Osposobljena za promociju i primjenu principa proizvodnje u harmoniji s prirodom,
- Zasnovana na povjerenju i poštivanju partnerskih odnosa građana, privrede i lokalne uprave.

6. STRATEŠKA OPREDJELJENJA

Uzimajući u obzir sve elemente analize stanja, posebno posmatrajući slabosti i mogućnosti iz provedene SWOT analize, te uključujući izjavu o viziji, određeni su strateški i operativni ciljevi razvoja oblasti voda i okolišne sanacije. Iako se neki od ciljeva mogu okarakterizirati kao sanacioni, oni su ipak usmjereni na stvaranje pretpostavki za održivi razvoj pomenutih oblasti. Programi i projekti su predloženi u svrhu što bržeg približavanja strateškim ciljevima i što bržeg ostvarenja operativnih ciljeva. Prilikom njihovog predlaganja vodilo se računa o njihovoj opravdanosti, izvodivosti i održivosti.

Planirana unapređenja u oblasti vodosnabdijevanja (smanjenje gubitaka, odnosno procenta neobračunate vode kroz sanaciju i rekonstrukciju postojećih vodovodnih sistema, poboljšanje odnosa sa korisnicima, poboljšanje naplate, kao i poduzimanje mjera za dugoročno osiguranje kvalitetne vode za sve korisnike na području općine) usmjerena su na podizanje općeg standarda i razvoja zajednice. Dovođenjem vodovodnog sistema u održivo stanje stvorit će se pretpostavke za ubrzan razvoj i izgradnju sistema odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda.

U oblasti odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda težište je dato na smanjenje zagađenja rijeka Korane i Une, kao i njihovih pritoka na području općine Cazin. Pored toga očekuje se povećanje broja korisnika usluga izgradnjom novih kanalizacionih sistema.

Razvoj sistema upravljanja krutim otpadom usmjeren je na trajno rješavanje lokacije odlaganja otpada, te na smanjenje količina otpada na mjestu nastanka, tj. uvođenje procesa selektiranja otpada u domaćinstvima i nakon toga reciklaže. Uspostavom pomenutog procesa ostvarit će se značajna smanjenja troškova odvoza i deponovanja, te ostvariti prihod od prodaje prikupljenih sekundarnih sirovina.

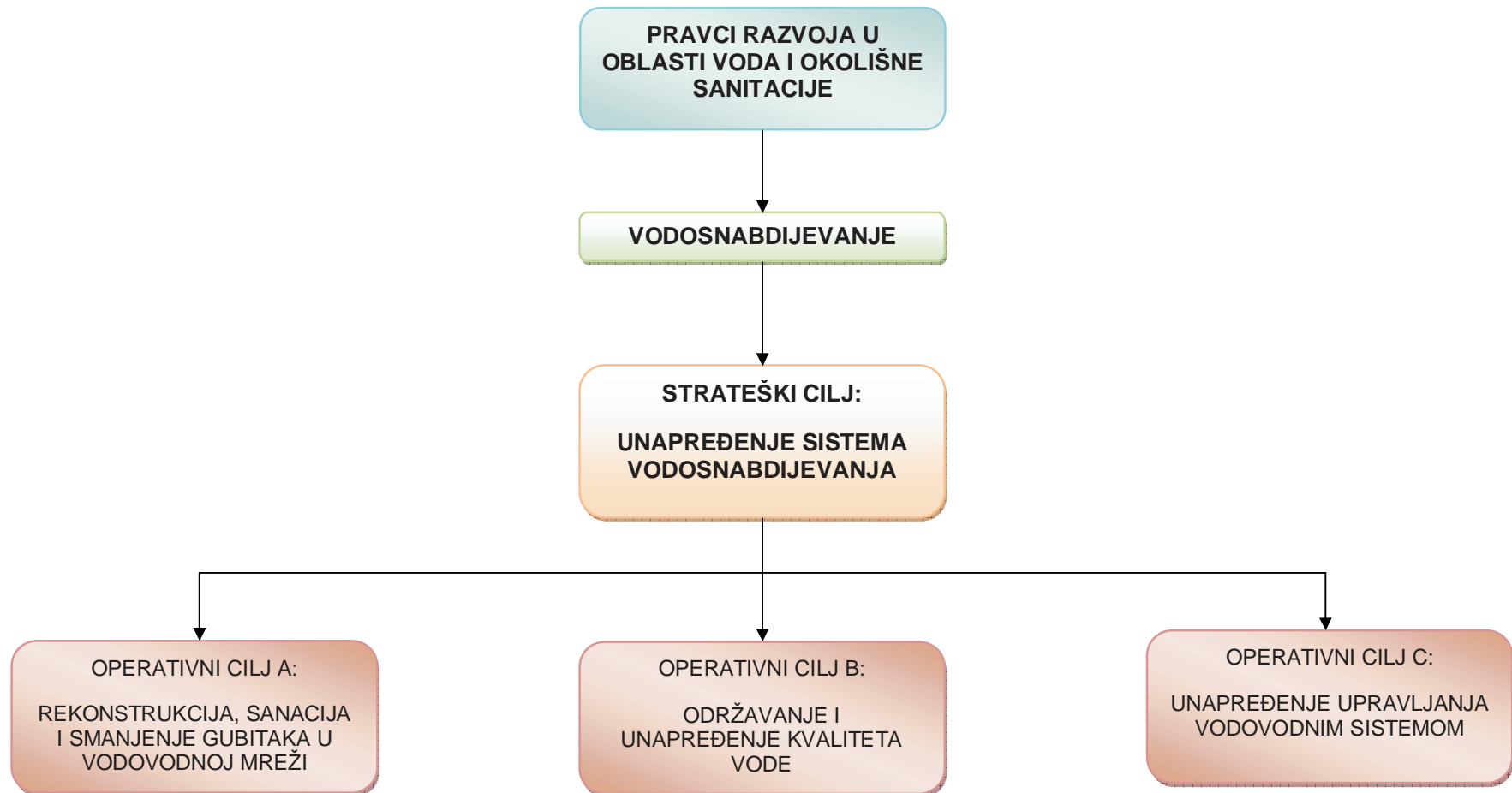
Uspostavljanje sistema odvođenja oborinskih voda i odbrane od poplava, osigurat će se smanjenje ugroženosti stanovništva, stambenih i industrijskih objekata, poljoprivrednog zemljišta, te stvoriti pretpostavke za korištenje plavnog i močvarnog zemljišta u svrhu razvoja općine.

Izrada neophodne studijsko-projektne dokumentacije strateški je preuslov za razvoj svih oblasti vezanih za VOS. Također, uvođenje tarifa koje pokrivaju troškove proizvedenih usluga, osigurat će javnim poduzećima održiv rad, a time će se poboljšati i kvaliteta usluga prema korisnicima.

Stvaranje partnerskih odnosa između javnog sektora i civilnog društva kroz edukativne aktivnosti i uključivanje u proces zajedničkog odlučivanja jedan je od prioriteta Strateškog plana.

Kao jedno od najvažnijih strateških opredjeljenja usvojena je modernizacija, reorganizacija i kadrovsko osposobljavanje lokalne općinske uprave u oblasti VOS-a uključujući njena javna preduzeća i javne ustanove. Ulaganja u upravu neophodna su radi obima zadataka koji se nameću općini u narednom periodu kako bi unaprijedila usluge prema svojim građanima i pratila trendove vezane za održivi razvoj.

7. PRAVCI RAZVOJA U OBLASTI VODA I OKOLIŠNE SANITACIJE

OPERATIVNI CILJ A:
REKONSTRUKCIJA, SANACIJA
I SMANJENJE GUBITAKA U
VODOVODNOJ MREŽI

PROGRAM A.1.

Rekonstrukcija i zamjena dijelova cjevovoda evidentiranih kao "uska grla"

PROJEKTI

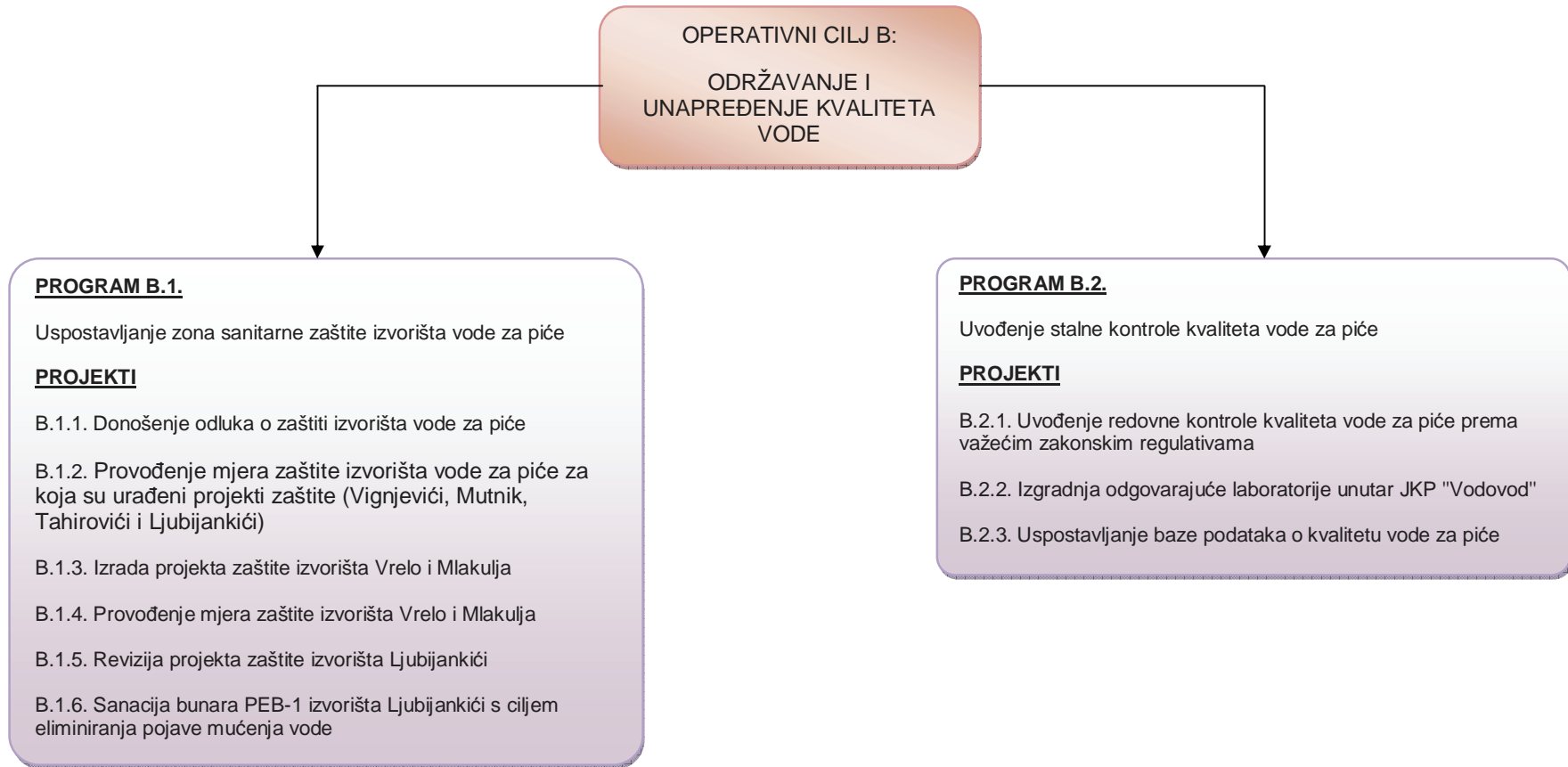
- A.1.1. Rekonstrukcija cjevovoda DN 350 mm od azbest-cementa na potezu rez.Mihaljevac-rez.Šepići
- A.1.2. Rekonstrukcija cjevovoda DN 200 mm od azbest-cementa na potezu raskrsnica Alinac/Šepići-centar Cazina
- A.1.3. Rekonstrukcija potisnog cjevovoda DN 100 mm od azbest-cementa na potezu kaptaža Stovrela-rez.Šošin Kamen
- A.1.4. Rekonstrukcija cjevovoda DN 100 i DN 80 mm od azbest-cementa na potezu Žegar-raskrsnica Gečeti
- A.1.5. Rekonstrukcija cjevovoda DN 100 mm od azbest-cementa na potezu raskrsnica Žegar-PPS Žitarnica
- A.1.6. Rekonstrukcija cjevovoda DN 80 mm od azbest-cementa na potezu Kula/Grad-raskrsnica-Gečeti
- A.1.7. Rekonstrukcija cjevovoda DN 250 mm od čeličnog liva u naselju Crnaja
- A.1.8. Rekonstrukcija cjevovoda i okana DN 500 mm i DN 400 mm (reparacija i ugradnja novih fazonskih komada i armatura) u naselju Mokreš, Pjanići i T.Raštela
- A.1.9. Rekonstrukcija gravitacijskog cjevovoda DN 200 mm na potezu rez.Šošin Kamen-centar Cazina

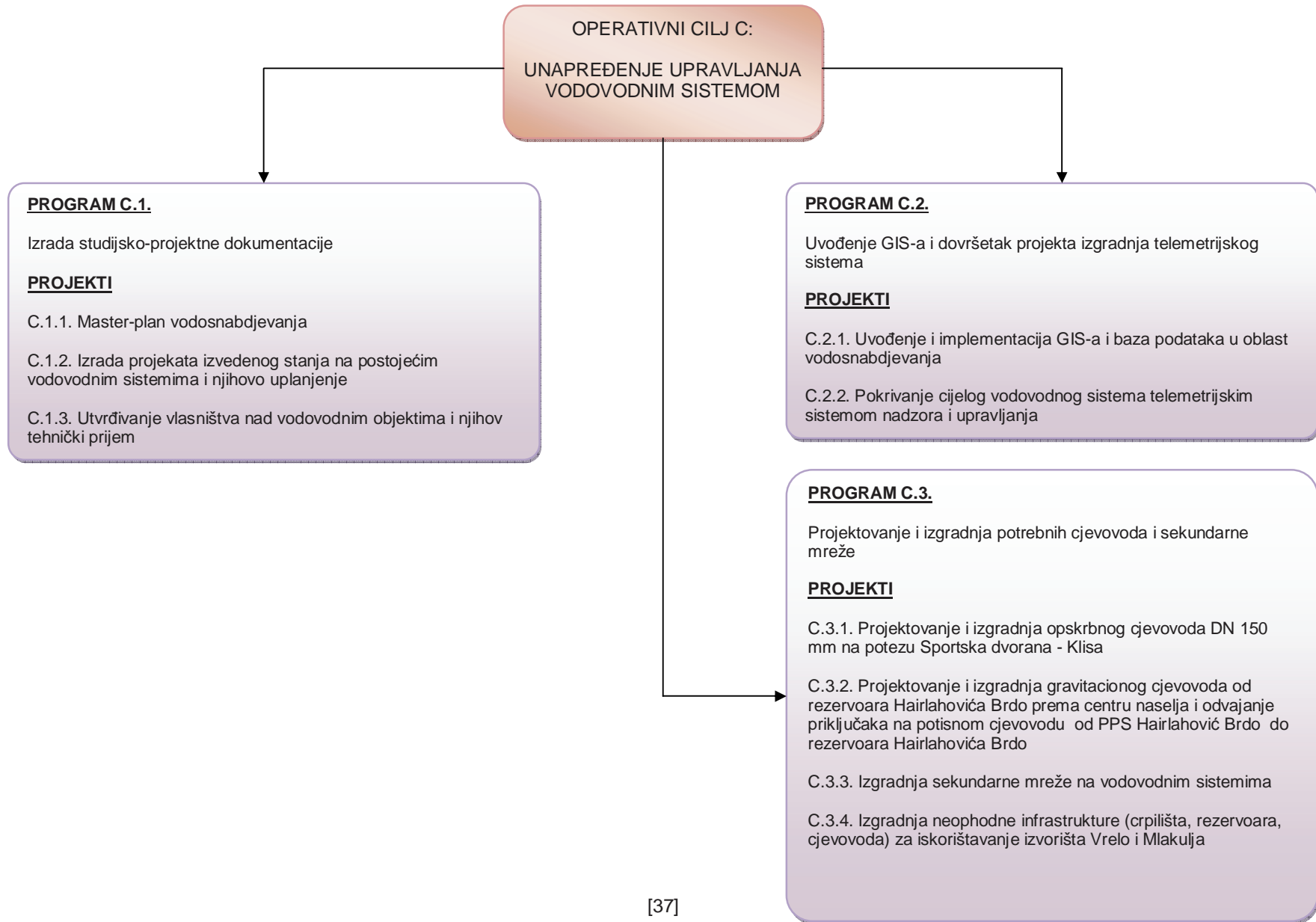
PROGRAM A.2.

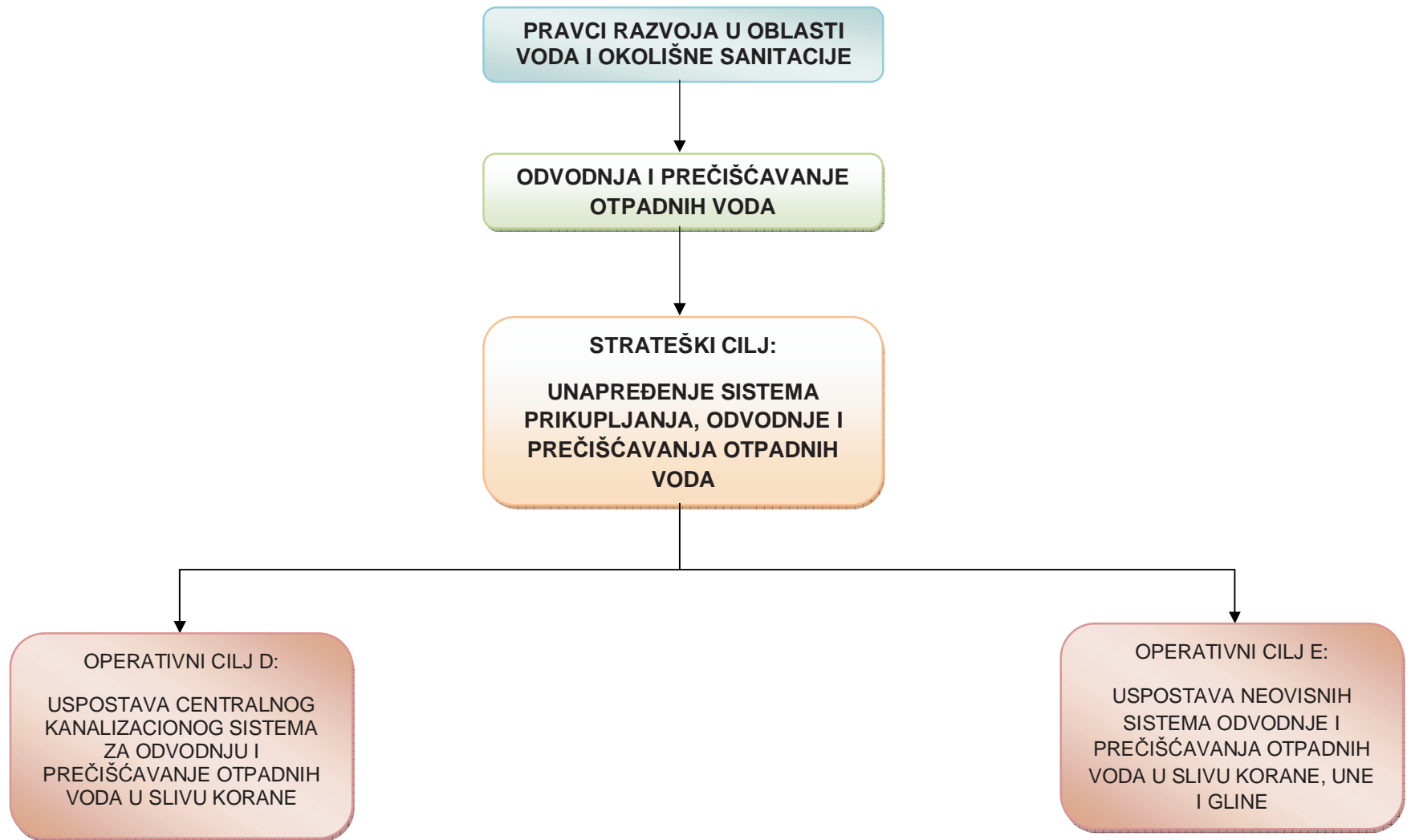
Smanjenje gubitaka u vodovodnoj mreži

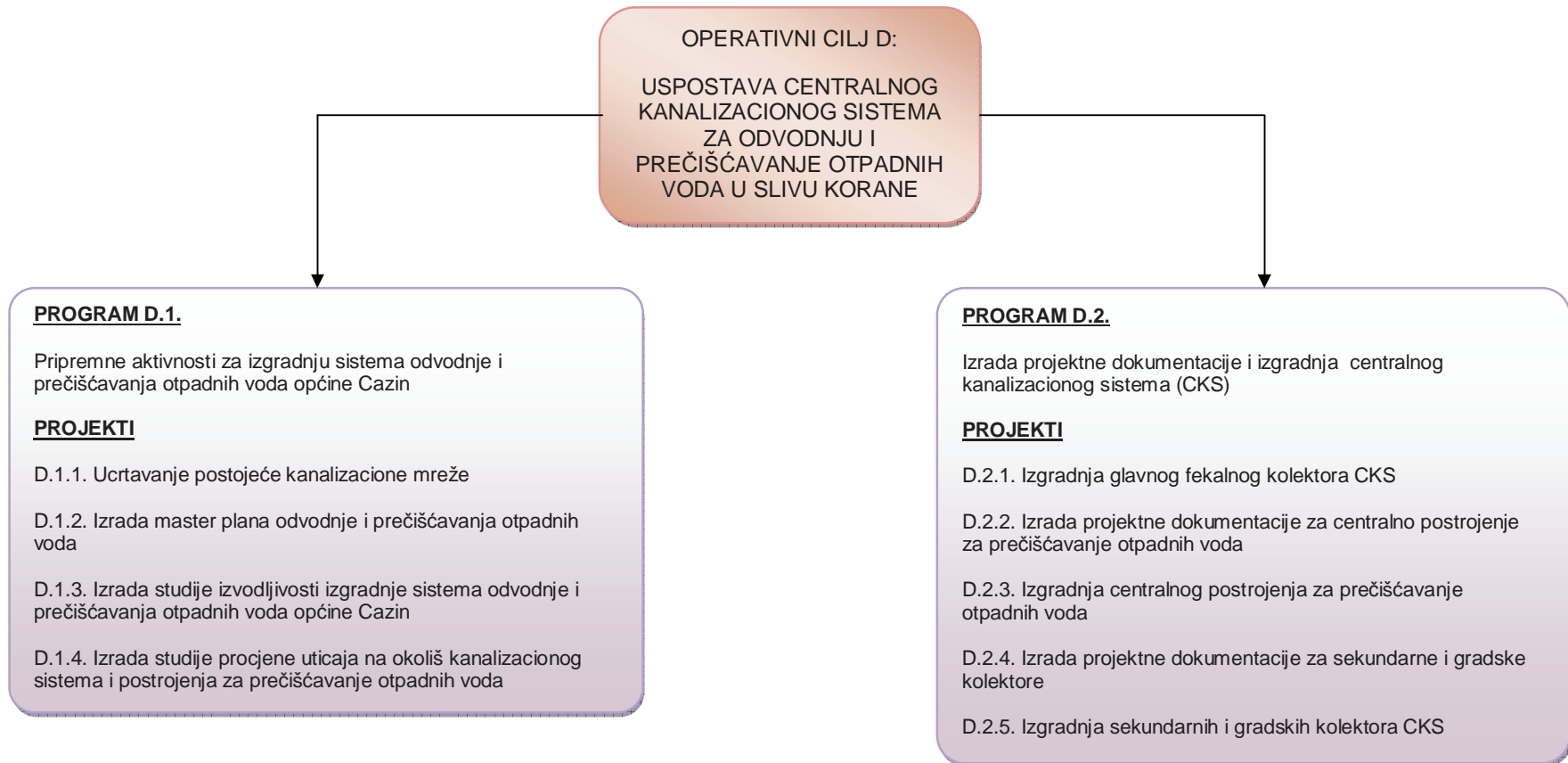
PROJEKTI

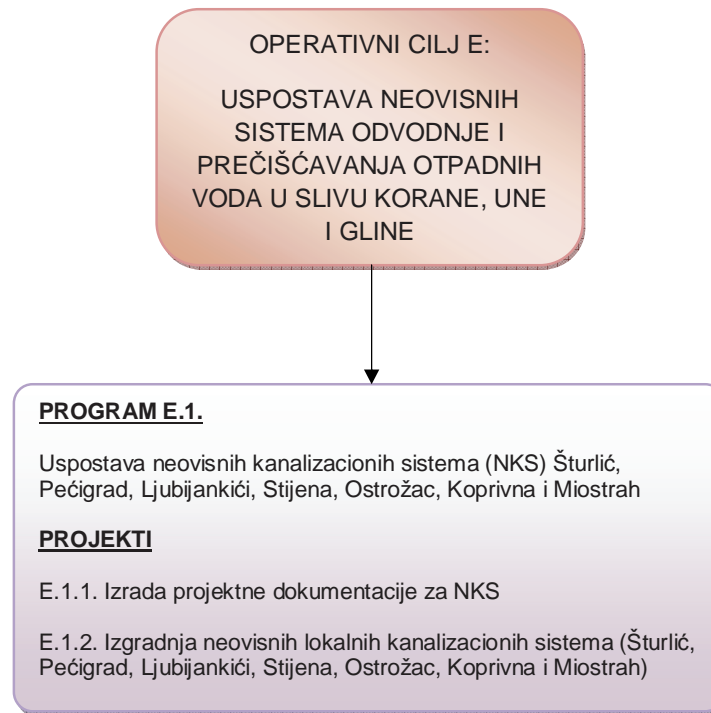
- A.2.1. Izrada plana otkrivanja i otklanjanja kvarova na vodovodnoj mreži
- A.2.2. Nabavka i ugradnja vodomjera (elektromagnetskih) na izlazima rezervoara i na pojedinim glavnim oknima - pravcima potrošnje
- A.2.3. Zamjena neispravnih vodomjera i vodomjera čiji je radni vijek iznad vijeka propisanog Zakonom o mjeriteljstvu BiH
- A.2.4. Otkrivanje i eliminiranje nelegalnih potrošača vode
- A.2.5. Repariranje i zamjena dotrajalih pumpi, fazonskih komada i armatura većih profila u vodovodnim oknima, rezervoarima, pumpnim i prepumpnim stanicama i drugim postrojenjima
- A.2.6. Ugradnja vodomjera u zgrade kolektivnog stanovanja i ukidanje paušalne potrošnje vode

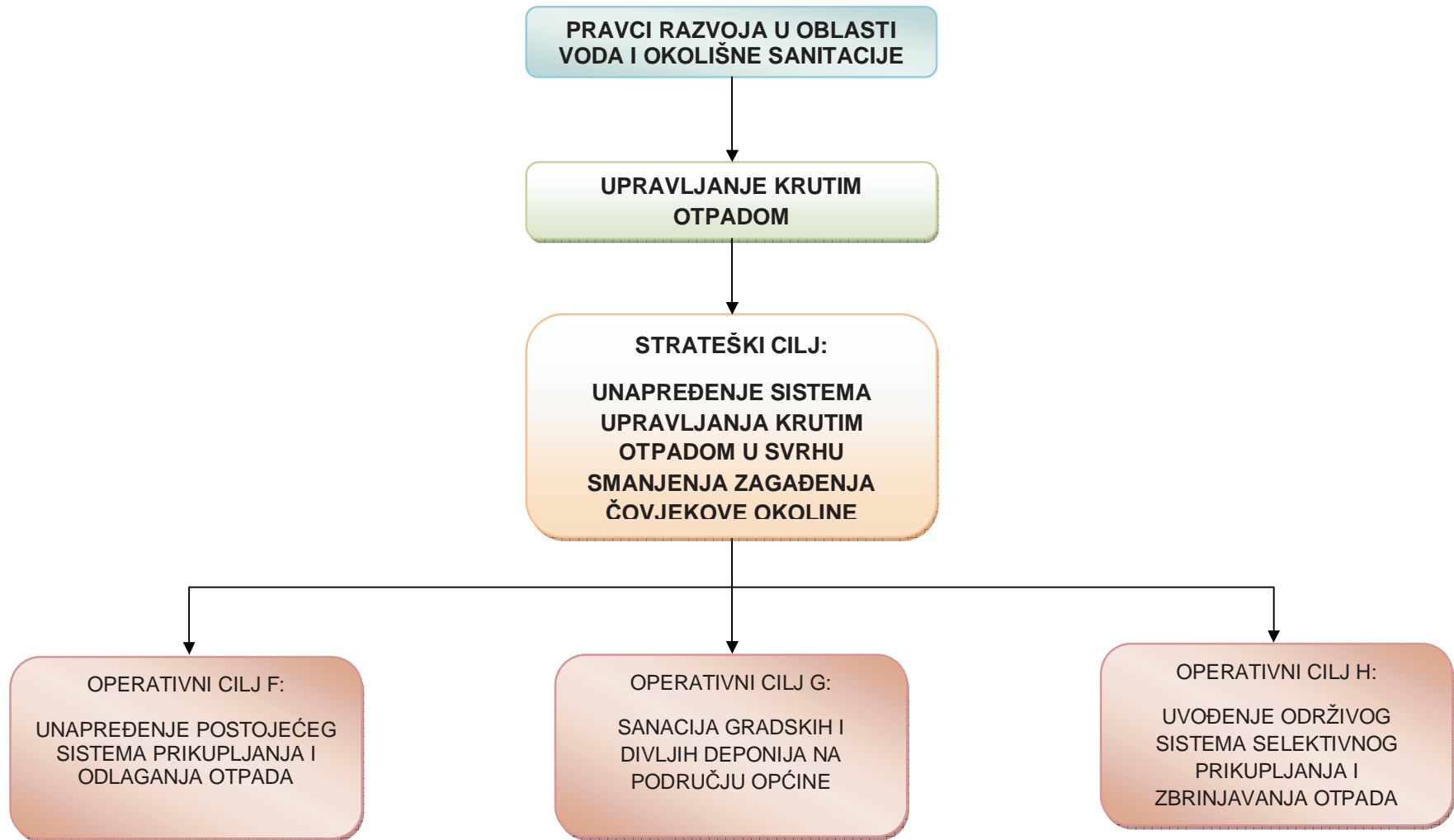

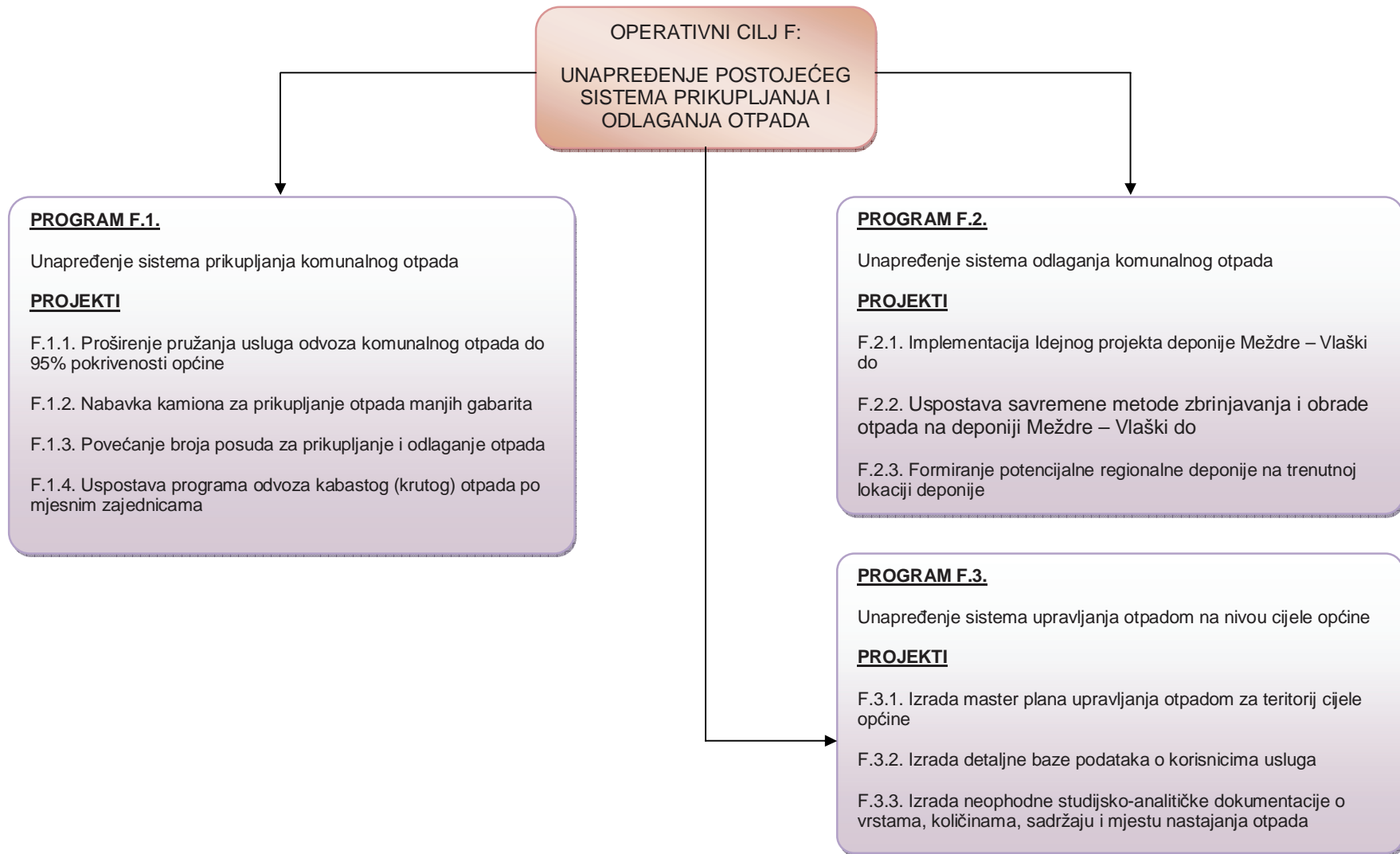

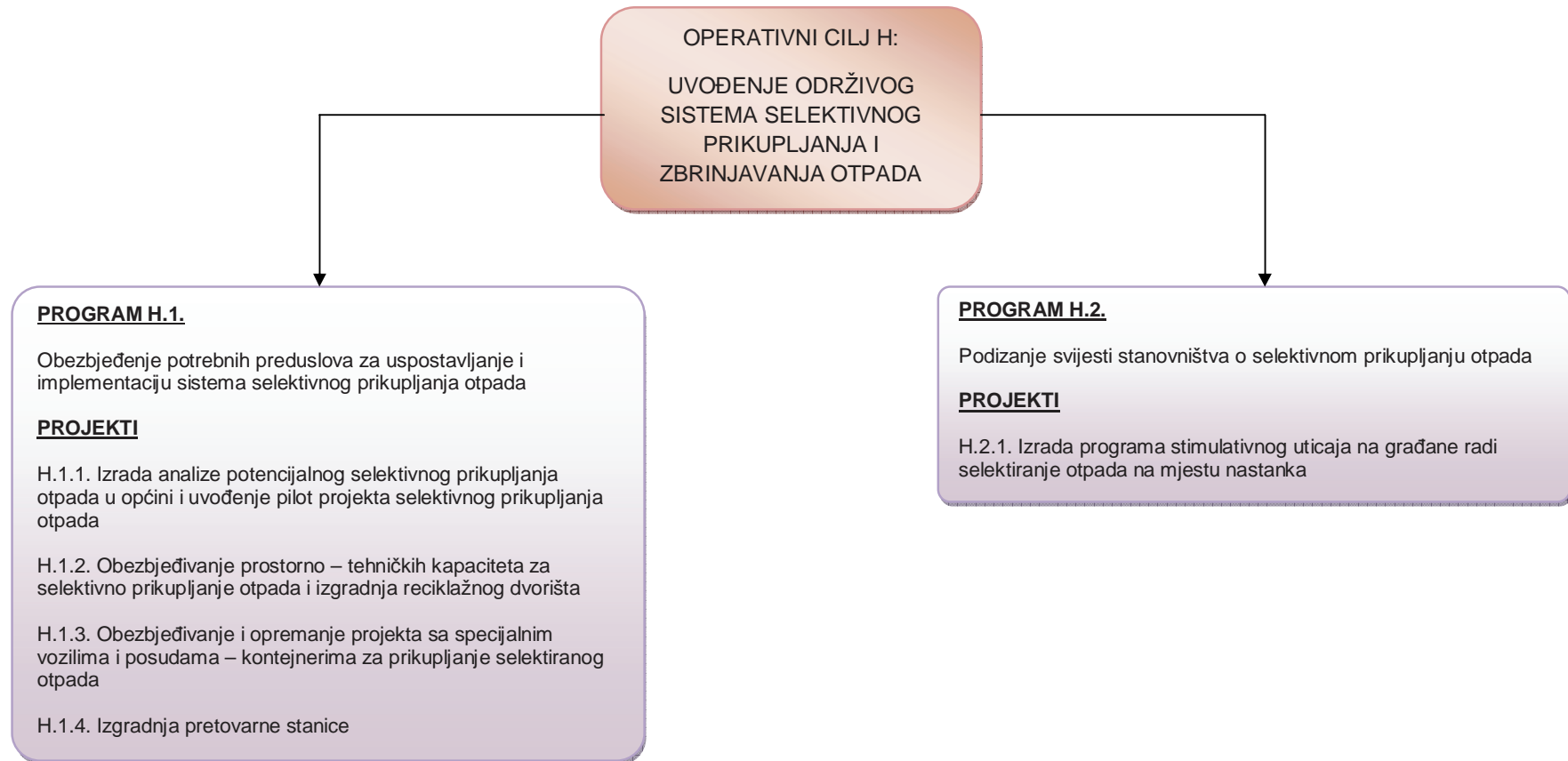

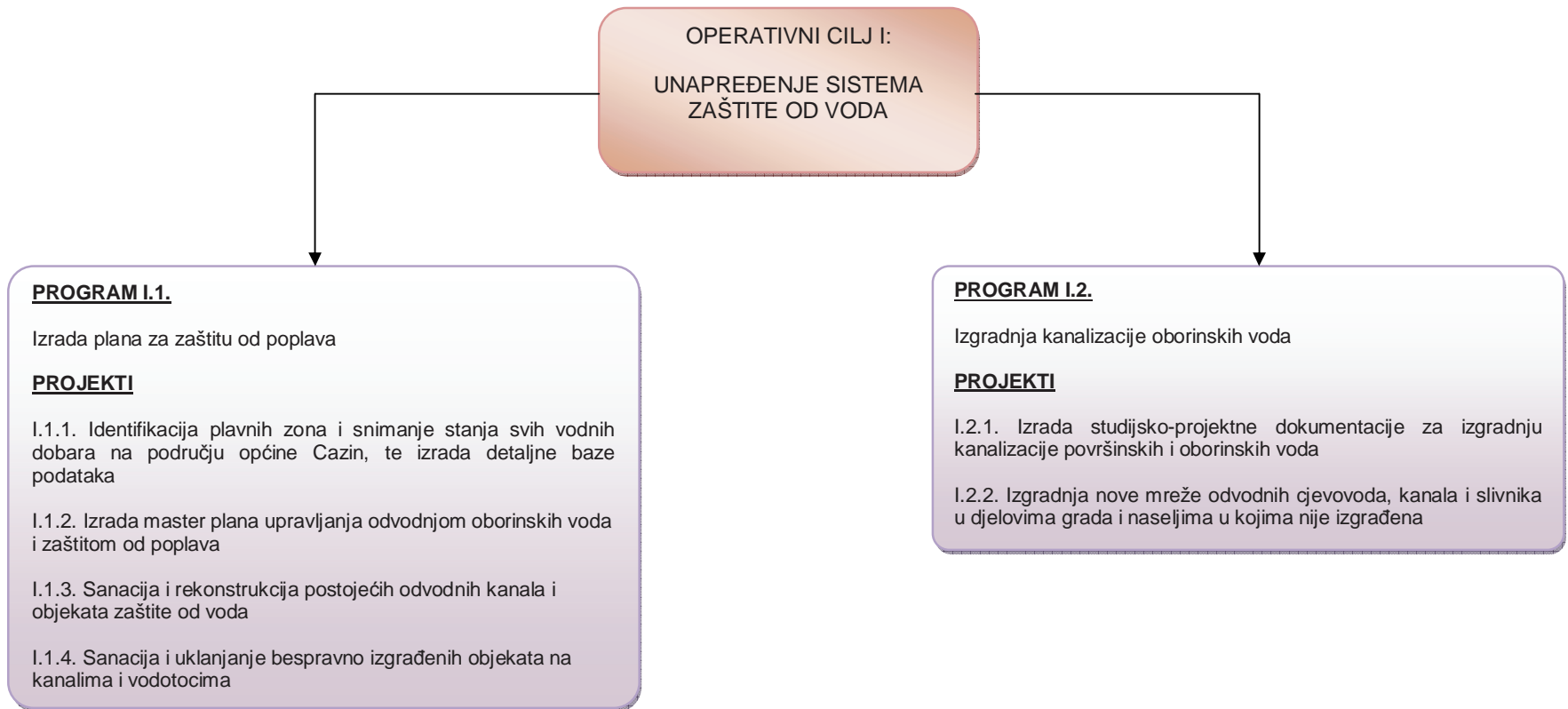

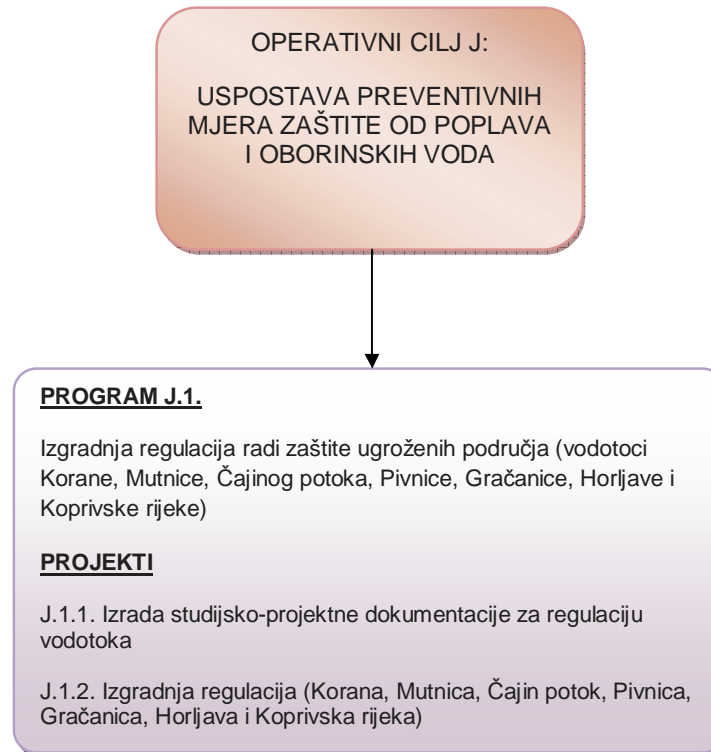
STRATEŠKI PLAN ZA VODE, ZAŠTITU OKOLIŠA I KOMUNALNU DJELATNOST
OPĆINE CAZIN

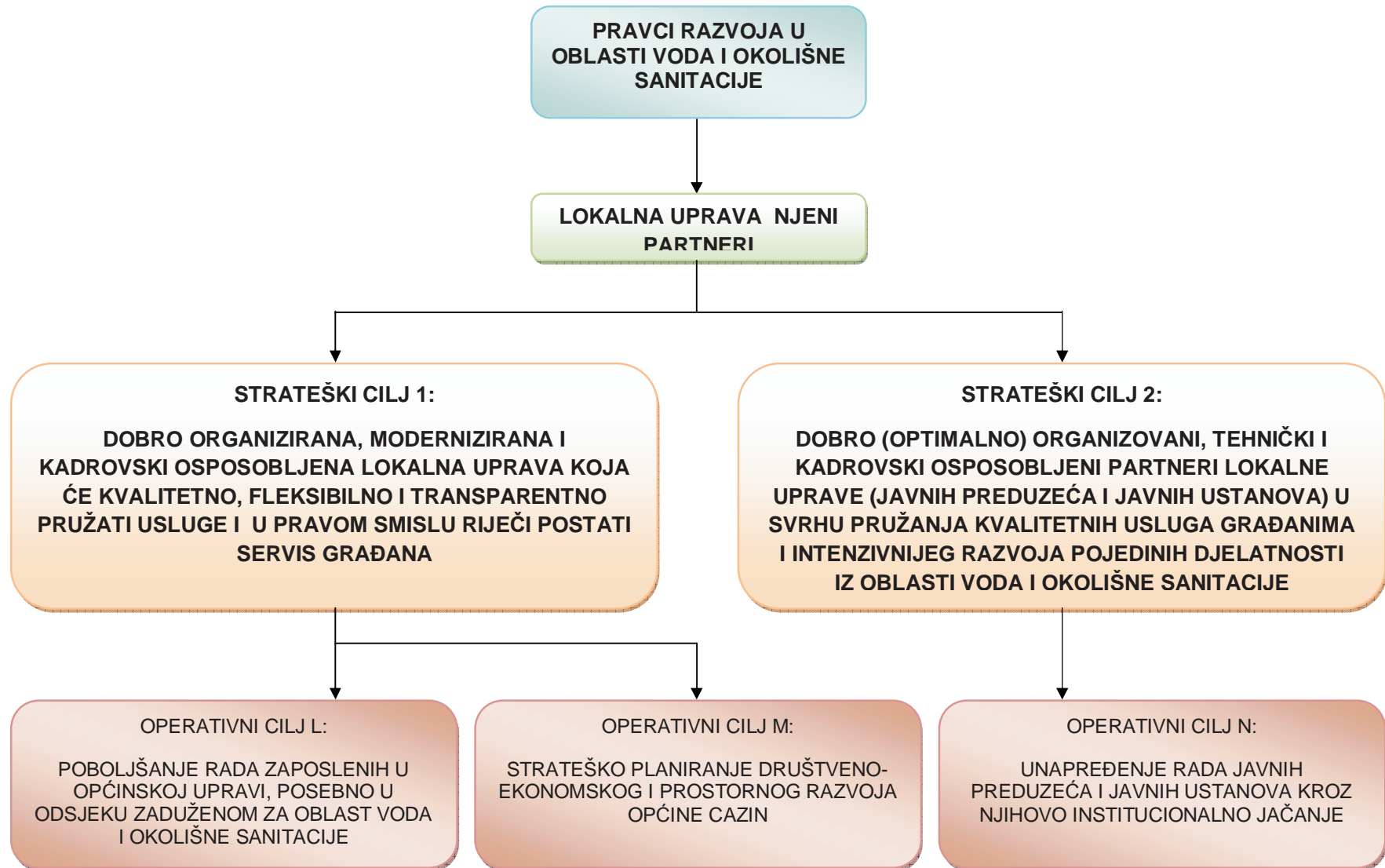

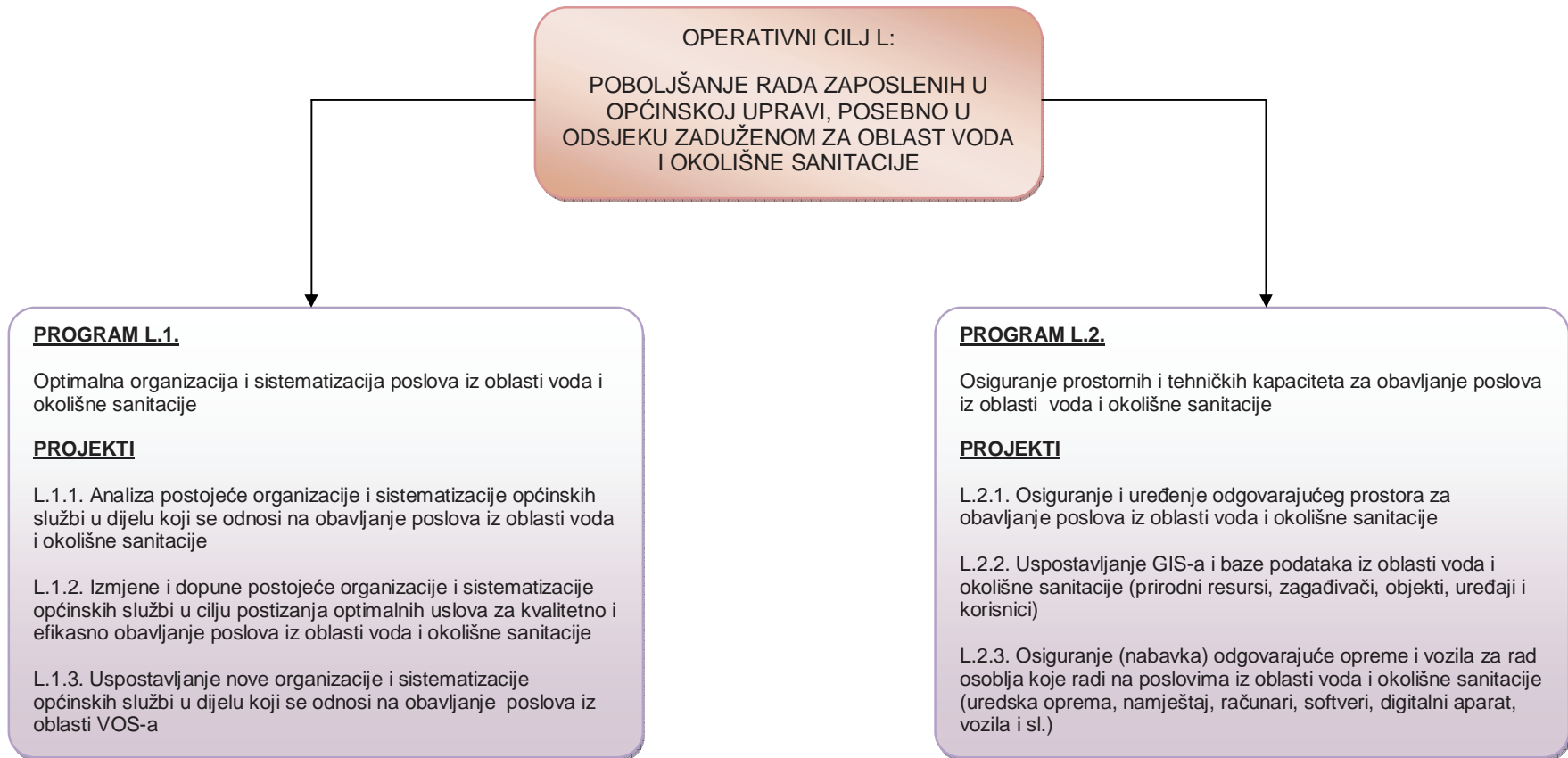

OPERATIVNI CILJ L:
POBOLJŠANJE RADA ZAPOSLENIH U
OPĆINSKOJ UPRAVI, POSEBNO U
ODSJEKU ZADUŽENOM ZA OBLAST VODA
I OKOLIŠNE SANITACIJE

PROGRAM L.3.

Jačanje (razvoj) ljudskih (kadrovskih) kapaciteta u odnosu na nadležnosti i obaveze lokalne uprave iz oblasti voda i okolišne sanitacije

PROJEKTI

L.3.1. Kontinuirano provođenje tematskih obuka za osoblje odsjeka zaduženog za oblast voda i okolišne sanitacije (resursi, sistemi i sl.)

L.3.2. Provođenje obuka vezanih za poboljšanje sposobnosti upravljanja osoblja odsjeka zaduženog za oblast voda i okolišne sanitacije

L.3.3. Provođenje obuka za pripremu i vođenje investicija (projekata)

PROGRAM L.4.

Stvaranje pravnog i finansijskog okvira za optimalno funkcionisanje djelatnosti iz oblasti voda i okolišne sanitacije (vodosnabdijevanje, odvodnja otpadnih voda, upravljanje krutim otpadom, odvodnja oborinskih voda)

PROJEKTI

L.4.1. Izmjene i dopune postojećih propisa i donošenje novih propisa iz oblasti voda i okolišne sanitacije

L.4.2. Harmonizacija općinskih propisa u skladu sa direktivama Evropske Unije

L.4.3. Unapređenje provođenja propisa iz oblasti voda i okolišne sanitacije, odnosno modernizacija i usavršavanje rada komunalne inspekcije, komunalnih redara (nabavka opreme i vozila, aparata, vozila i sl.)

L.4.4. Utvrđivanje cijena usluga iz oblasti voda i okolišne sanitacije

L.4.5. Utvrđivanje visine komunalnih naknada i taksi iz oblasti voda i okolišne sanitacije

L.4.6. Uvođenje sistema monitoringa i evaluacije u oblasti voda i okolišne sanitacije

OPERATIVNI CILJ L:
POBOLJŠANJE RADA ZAPOSLENIH U
OPĆINSKOJ UPRAVI, POSEBNO U
ODSJEKU ZADUŽENOM ZA OBLAST VODA
I OKOLIŠNE SANITACIJE

PROGRAM L.5.

Unapređenje saradnje sa kantonalnim / regionalnim, entitetskim i državnim institucijama nadležnih za oblast voda i okolišne sanitacije uključujući i poboljšanje koordinacije, komunikacije unutar općinske uprave

PROJEKTI

L.5.1. Uspostava i primjena korporativnog identiteta (imidža) općinske uprave, javnih preduzeća i javnih ustanova čiji je osnivač općina Cazin

L.5.2. Uspostavljanje odgovarajućeg modela saradnje (procedure, mehanizmi, odgovorne osobe) sa kantonalnim/regionalnim, entitetskim i državnim institucijama nadležnim za oblast voda i okolišne sanitacije

L.5.3. Uspostavljanje odgovarajućeg modela saradnje odsjeka za vode i okolišnu sanitaciju sa drugim službama općinske uprave (civilna zaštita, inspekcija, razvoj, savjeti MZ)

L.5.4. Aktivno učešće u procesu uspostavljanja regionalnog sanitarnog odlagališta krutog otpada

PROGRAM L.6.

Uspostava trajne saradnje (modela saradnje) općinske uprave sa predstavnicima civilnog društva (građanima, MZ, NVO i privatnim sektorom) i obostrana izgradnja kapaciteta

PROJEKTI

L.6.1. Uvođenje stalnog upoznavanja (informisanja) javnosti sa aktivnostima i projektima uprave i kvalitetu provedenih usluga (kvalitet vode za piće)

L.6.2. Provođenje periodičnih kampanja podizanja svijesti i edukacije javnosti iz oblasti voda i okolišne sanitacije

L.6.3. Priprema i provođenje anketiranja građana iz oblasti voda i okolišne sanitacije

L.6.4. Provođenje projekata iz oblasti voda i okolišne sanitacije u suradnji sa NVO uključujući izradu modela saradnje

L.6.5. Uspostavljanje modela saradnje službe urbanizma i zaštite okoliša sa predstavnicima mjesnih zajednica i nevladinih organizacija

OPERATIVNI CILJ M:
STRATEŠKO PLANIRANJE DRUŠTVENO-
EKONOMSKOG I PROSTORNOG RAZVOJA
OPĆINE CAZIN

PROGRAM M.1.

Izrada razvojno – studijske dokumentacije

PROJEKTI

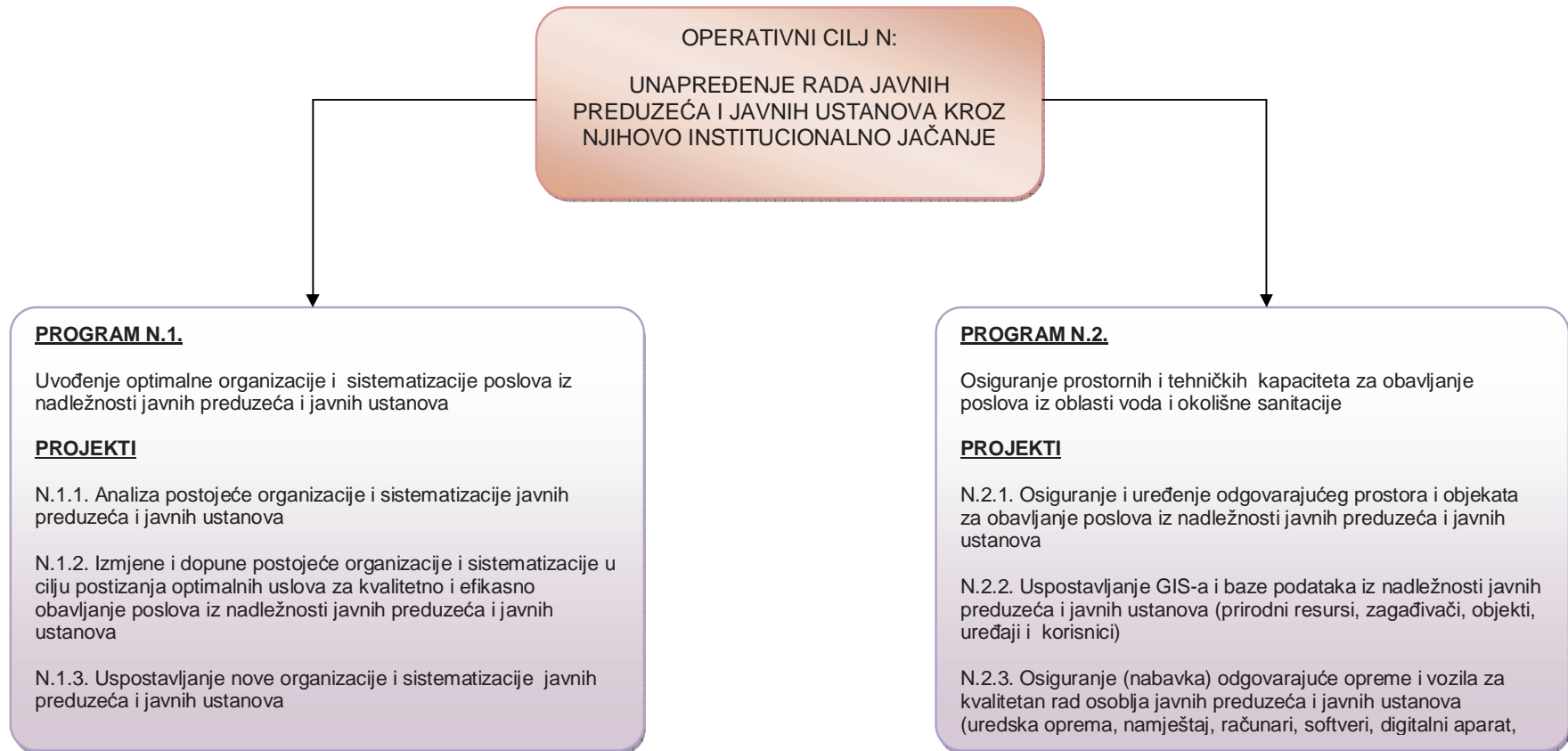
M.1.1. Izrada generalnog strateškog razvojnog dokumenta općine Cazin

M.1.2. Izrada sektorskih strateških dokumenata

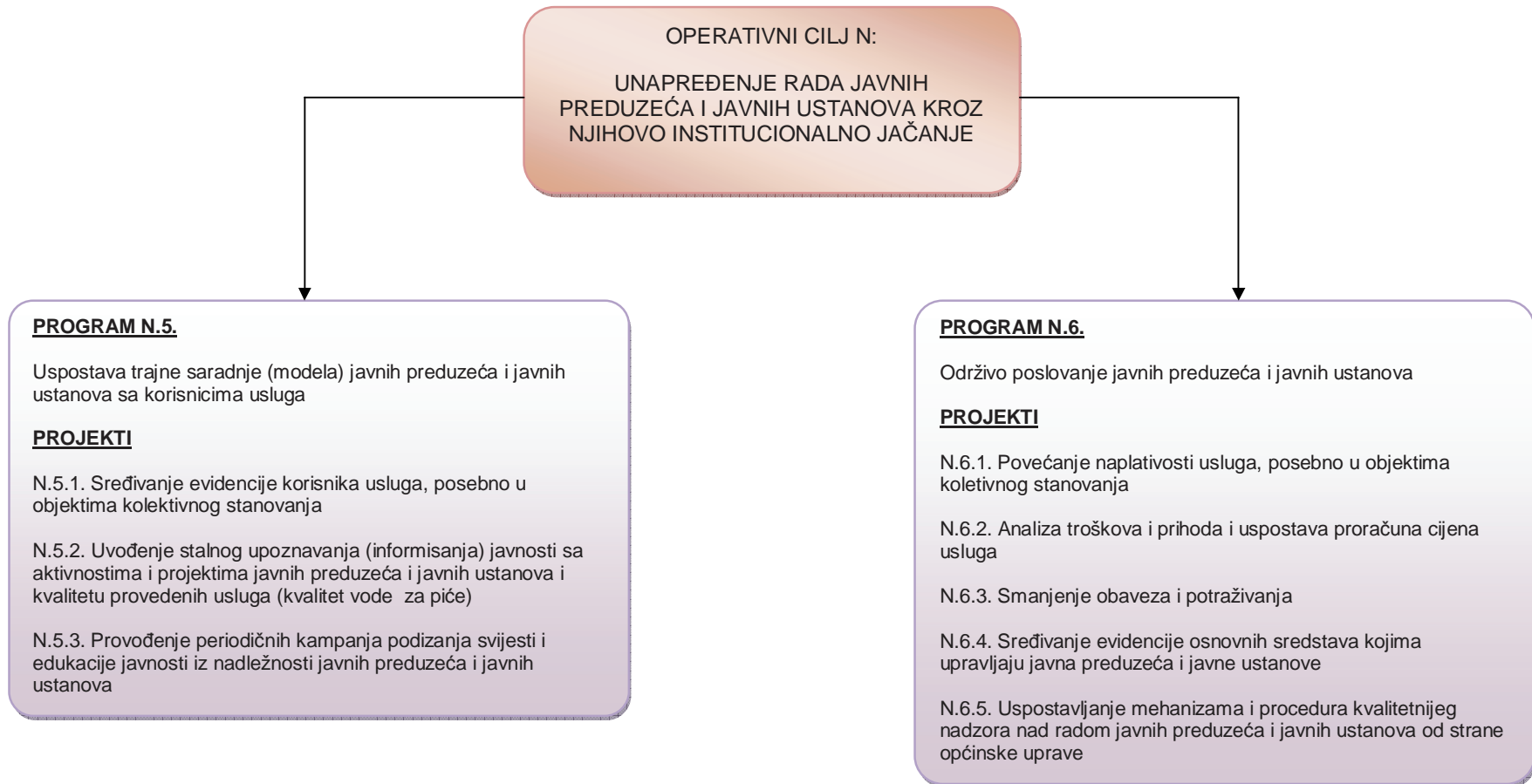
M.1.3. Usvajanje prostornog plana općine Cazin

M.1.4. Izmjene i dopune urbanističkog plana općine Cazin

M.1.5. Izrada regulacionih planova

8.PRIORITETIZACIJA PROJEKATA

Za potrebu prioritetizacije projekata Komisija je usvojila sljedeće kriterije za bodovanje projekata:

	Kriterij	Težina kriterija	Smjernice za ocjenjivanje	Bodovi (2x3)
1	2	3	4	5
1.	Finansijsko učešće općine	4	5 – preko 50% 4 – do 50% 3 – do 30% 2 – do 15%	
2.	Finansijsko učešće stanovništva	4	5 – preko 30% 4 – do 30% 3 – do 30% 2 – do 10% 0 – bez učešća	
3.	Uticao projekta na unapređenje rada uprave	3	3 – veliki uticaj 2 – srednji uticaj 1 – mali uticaj 0 – bez uticaja	
4.	Izraženost građanskih potreba za projekat	3	3 – velike potrebe 2 – male potrebe 0 – bez izražene potrebe	
5.	Broj stanovnika koji će osjetiti efekat projekta	5	5 – preko 10.000 3 – 5.000 do 10.000 1 – do 5.000	
6.	Održivost projekta	4	5 – u potpunosti samoodrživ 4 – do 25% subvencija 3 – do 50% subvencija 1 – preko 50% subvencija 0 – treba stalnu potporu	
7.	Dugoročna korist zajednice	3	5 – preko 30 godina 3 – od 10 do 30 godina 1 – do 10 godina	
8.	Uticao na zaštitu okoliša i podzemnih voda	5	5 – značajno 3 – djelimično 0 – nikako	
9.	Uklapanje projekta u generalni strateški plan općine	5	5 – potpuno 3 – djelimično 0 – nikako	
10.	Uticao na zapošljavanje	3	5 – preko 10 zaposlenih 3 – od 5 do 10 zaposlenih 1 – do 5 zaposlenih 0 – bez stalno zaposlenih	
11.	Vrijednost projekta	4	5 – preko 5 miliona KM 3 – od 2 do 5 miliona KM 1 – do 2 miliona KM	
12.	Vrijeme implementacije	3	5 – do 2 godine 3 – od 2 do 5 godina 1 – preko 5 godina	
UKUPNO BODOVA				

8.1. RANG LISTA PROJEKATA

R.br.	Oznaka	Opis projekta	Broj bodova
1	D.2.3.	Izgradnja centralnog postrojenja za prečišćavanje	189
2	D.2.5.	Izgradnja sekundarnih i gradskih kolektora CKS	181
3	F.2.3.	Formiranje potencijalne regionalne deponije na trenutnoj lokaciji deponije	180
4	D.2.1.	Izgradnja glavnog fekalnog kolektora CKS	178
5	F.1.3.	Povećanje broja posuda za prikupljanje i odlaganje otpada	174
6	F.2.1.	Implementacija Idejnog projekta deponije Meždre – Vlaški do	169
7	F.3.1.	Izrada master plana upravljanja otpadom za teritorij cijele općine	167
8	B.1.2.	Provođenje mjera zaštite izvorišta vode za piće za koja su urađeni projekti zaštite (Vignjevići, Mutnik, Tahirovići i Ljubijankići)	165
9	D.1.2.	Izrada master plana odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda	164
10	D.1.4.	Izrada studije procjene uticaja na okoliš kanalizacionog sistema i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda	164
11	E.1.2.	Izgradnja neovisnih lokalnih kanalizacionih sistema (Šturlić, Pećigrad, Ljubijankići, Stijena, Ostrožac, Koprivna i Miostrah)	162
12	D.1.3.	Izrada studije izvodljivosti izgradnje sistema odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda općine Cazin	161
13	B.1.1.	Donošenje odluka o zaštiti izvorišta vode za piće	161
14	F.1.1.	Proširenje pružanja usluga odvoza komunalnog otpada do 95% pokrivenosti općine	161
15	H.1.1.	Izrada analize potencijalnog selektivnog prikupljanja otpada u općini i uvođenje pilot projekta selektivnog prikupljanja otpada	161
16	I.1.2.	Izrada master plana upravljanja odvodnjom oborinskih voda i zaštitom od poplava	161
17	I.2.1.	Izrada studijsko-projektne dokumentacije za izgradnju kanalizacije površinskih i oborinskih voda	161
18	I.2.2.	Izgradnja nove mreže odvodnih cjevovoda, kanala i slivnika u djelovima grada i naseljima u kojima nije izgrađena	161
19	D.2.2.	Izrada projektne dokumentacije za centralno postrojenje za prečišćavanje PPOV	158
20	B.1.5.	Revizija projekta zaštite izvorišta Ljubijankići	158
21	G.2.1.	Kontinuirano snimanje i praćenje lokacija sa divljim deponijama i izrada programa sanacija divljih deponija	158
22	G.2.2.	Izrada programa edukacije i jačanja svijesti stanovništva o potrebi čuvanja životne okoline	158
23	B.1.6.	Sanacija bunara PEB-1 izvorišta Ljubijankići s ciljem eliminiranja pojave mučenja vode	157
24	L.5.4.	Aktivno učešće u procesu uspostavljanja regionalnog sanitarnog odlagališta krutog otpada	156
25	H.1.2.	Obezbeđivanje prostorno – tehničkih kapaciteta za selektivno prikupljanje otpada i izgradnja reciklažnog dvorišta	155
26	L.2.2.	Uspostavljanje GIS-a i baze podataka iz oblasti voda i okolišne sanitacije (prirodni resursi, zagađivači, objekti, uređaji i korisnici)	151

STRATEŠKI PLAN ZA VODE, ZAŠTITU OKOLIŠA I KOMUNALNU DJELATNOST
OPĆINE CAZIN

27	N.2.2.	Uspostavljanje GIS-a i baze podataka iz nadležnosti javnih preduzeća i javnih ustanova (prirodni resursi, zagađivači, objekti, uređaji i korisnici)	151
28	C.3.4.	Izgradnja neophodne infrastrukture (crpilišta, rezervoara, cjevovoda) za iskorištavanje izvorišta Vrelo i Mlakulja	150
29	E.1.1.	Izrada projektne dokumentacije za NKS	148
30	D.2.4.	Izrada projektne dokumentacije za sekundarne i gradske kolektore	148
31	G.1.1.	Implementacija postojećeg projekta potpune sanacije i zatvaranja deponije Meždre – Bajrići	148
32	M.1.3.	Usvajanje prostornog plana općine Cazin	148
33	M.1.4.	Izmjene i dopune urbanističkog plana općine Cazin	148
34	A.1.1.	Rekonstrukcija cjevovoda DN 350 mm od azbest-cementa na potezu rez.Mihaljevac-rez.Šepići	147
35	F.2.2.	Uspostava savremene metode zbrinjavanja i obrade otpada na deponiji Meždre – Vlaški do	146
36	H.1.4	Izgradnja pretovarne stanice	146
37	A.2.1.	Izrada plana otkrivanja i otklanjanja kvarova na vodovodnoj mreži	145
38	B.1.4.	Provođenje mjera zaštite izvorišta Vrelo i Mlakulja	145
39	J.1.1.	Izrada studijsko-projektne dokumentacije za regulaciju vodotoka	145
40	M.1.5.	Izrada regulacionih planova	142
41	A.2.5.	Repariranje i zamjena dotrajalih pumpi, fazonskih komada i armatura većih profila u vodovodnim oknima, rezervoarima, pumpnim i prepumpnim stanicama i drugim postrojenjima	140
42	I.1.3.	Sanacija i rekonstrukcija postojećih odvodnih kanala i objekata zaštite od voda	139
43	B.1.3.	Izrada projekta zaštite izvorišta Vrelo i Mlakulja	138
44	H.2.1.	Izrada programa stimulativnog uticaja na građane radi selektiranja otpada na mjestu nastanka	138
45	I.1.1.	Identifikacija plavnih zona i snimanje stanja svih vodnih dobara na području općine Cazin, te izrada detaljne baze podataka	138
46	A.1.8.	Rekonstrukcija cjevovoda i okana DN 500 mm i DN 400 mm (reparacija i ugradnja novih fazonskih komada i armatura) u naselju Mokreš, Pjanići i T.Raštela	137
47	D.1.1.	Ucrtavanje postojeće kanalizacione mreže	134
48	M.1.1.	Izrada generalnog strateškog razvojnog dokumenta općine Cazin	132
49	K.1.3.	Izrada elaborata o načinu rada u kriznim situacijama i o uspostavi preventivnih mjera	132
50	F.1.4.	Uspostava programa odvoza kabastog (krutog) otpada po mjesnim zajednicama	129
51	L.6.5.	Uspostavljanje modela saradnje službe urbanizma i zaštite okoliša sa predstavnicima mjesnih zajednica i nevladinih organizacija	129
52	N.4.4.	Uspostava modela saradnje sa savjetima mjesnih zajednica	129
53	C.1.2.	Izrada projekata izvedenog stanja na postojećim vodovodnim sistemima i njihovo uplanjenje	128
54	A.1.2.	Rekonstrukcija cjevovoda DN 200 mm od azbest-cementa na potezu raskrsnica Alinac/Šepići-centar Cazina	127
55	A.1.3.	Rekonstrukcija potisnog cjevovoda DN 100 mm od azbest-cementa na potezu kaptaza Stovrela-rez.Šošin Kamen	127
56	A.1.4.	Rekonstrukcija cjevovoda DN 100 i DN 80 mm od azbest-cementa na potezu Žegar-raskrsnica Gečeti	127
57	A.1.5.	Rekonstrukcija cjevovoda DN 100 mm od azbest-cementa	127

STRATEŠKI PLAN ZA VODE, ZAŠTITU OKOLIŠA I KOMUNALNU DJELATNOST
OPĆINE CAZIN

		na potezu raskrsnica Žegar-PPS Žitarnica	
58	A.1.6.	Rekonstrukcija cjevovoda DN 80 mm od azbest-cementa na potezu Kula/Grad-raskrsnica-Gečeti	127
59	L.3.1.	Kontinuirano provođenje tematskih obuka za osoblje odsjeka zaduženog za oblast voda i okolišne sanitacije (resursi, sistemi i sl.)	127
60	N.3.1.	Kontinuirano provođenje tematskih obuka iz oblasti voda i okolišne sanitacije za osoblje JU i JP(resursi, sistemi i sl.)	127
61	B.2.2.	Izgradnja odgovarajuće laboratorije unutar JKP "Vodovod"	126
62	C.3.3.	Izgradnja sekundarne mreže na vodovodnim sistemima	125
63	J.1.2.	Izgradnja regulacija (Korana, Mutnica, Čajin potok, Pivnica, Gračanica, Horljava i Koprivska rijeka)	125
64	M.1.2.	Izrada sektorskih strateških dokumenata	122
65	C.1.1.	Master-plan vodosnabdjevanja	121
66	F.3.2.	Izrada detaljne baze podataka o korisnicima usluga	121
67	F.3.3.	Izrada neophodne studijsko-analičke dokumentacije o vrstama, količinama, sadržaju i mjestu nastajanja otpada	120
68	L.6.3.	Priprema i provođenje anketiranja građana iz oblasti voda i okolišne sanitacije	120
69	B.2.1.	Uvođenje redovne kontrole kvaliteta vode za piće prema važećim zakonskim regulativama	118
70	H.1.3.	Obezbeđivanje i opremanje projekta sa specijalnim vozilima i posudama – kontejnerima za prikupljanje selektiranog otpada	118
71	A.1.7.	Rekonstrukcija cjevovoda DN 250 mm od čeličnog liva u naselju Crnaja	117
72	A.1.9.	Rekonstrukcija gravitacijskog cjevovoda DN 200 mm na potezu rez. Šošin Kamen-centar Cazina	117
73	C.3.1.	Projektovanje i izgradnja opskrbnog cjevovoda DN 150 mm na potezu Sportska dvorana - Klisa	117
74	C.3.2.	Projektovanje i izgradnja gravitacionog cjevovoda od rez. Hairlahović Brdo prema centru naselja i odvajanje priključaka na potisnom cjevovodu od PPS Hairlahović Brdo do rez. Hairlahović Brdo	117
75	L.4.1.	Izmjene i dopune postojećih propisa i donošenje novih propisa iz oblasti voda i okolišne sanitacije	117
76	L.1.3.	Uspostavljanje nove organizacije i sistematizacije općinskih službi u dijelu koji se odnosi na obavljanje poslova iz oblasti VOS-a	115
77	N.1.3.	Uspostavljanje nove organizacije i sistematizacije javnih preduzeća i javnih ustanova	115
78	C.2.1.	Uvođenje i implementacija GIS-a i baza podataka u oblast vodosnabdjevanja	113
79	G.1.2.	Implementacija postojećeg projekta potpune sanacije i zatvaranja deponije Krivodol	113
80	L.4.6.	Uvođenje sistema monitoringa i evaluacije u oblasti voda i okolišne sanitacije	112
81	L.3.2.	Provođenje obuka vezanih za poboljšanje sposobnosti upravljanja osoblja odsjeka zaduženog za oblast voda i okolišne sanitacije	112
82	N.3.2.	Provođenje obuka vezanih za poboljšanje sposobnosti upravljanja osoblja JP i JU	112
83	L.4.3.	Unapređenje provođenja propisa iz oblasti voda i okolišne sanitacije, odnosno modernizacija i usavršavanje rada komunalne inspekcije, komunalnih redara (nabavka opreme i vozila) aparat, vozila i sl.)	112
84	A.2.4.	Otkrivanje i eliminiranje nelegalnih potrošača vode	111
85	L.4.5.	Utvrđivanje visine komunalnih naknada i taksi iz oblasti	111

STRATEŠKI PLAN ZA VODE, ZAŠTITU OKOLIŠA I KOMUNALNU DJELATNOST
OPĆINE CAZIN

		voda i okolišne sanitacije	
86	L.4.4.	Utvrđivanje cijena usluga iz oblasti voda i okolišne sanitacije	111
87	C.2.2.	Pokrivanje cijelog vodovodnog sistema telemetrijskim sistemom nadzora i upravljanja	110
88	L.6.2.	Provođenje periodičnih kampanja podizanja svijesti i edukacije javnosti iz oblasti voda i okolišne sanitacije	106
89	N.5.3.	Provođenje periodičnih kampanja podizanja svijesti i edukacije javnosti iz nadležnosti javnih preduzeća i javnih ustanova	106
90	I.1.4.	Sanacija i uklanjanje bespravno izgrađenih objekata na kanalima i vodotocima	105
91	N.6.2.	Analiza troškova i prihoda i uspostava proračuna cijena usluga	105
92	N.2.3.	Osiguranje (nabavka) odgovarajuće opreme i vozila za kvalitetan rad osoblja javnih preduzeća i javnih ustanova (uredska oprema, namještaj, računari, softveri, digitalni aparat, vozila i sl.)	101
93	L.5.2.	Uspostavljanje odgovarajućeg modela saradnje lokalne uprave (procedure, mehanizmi, odgovorne osobe) sa kantonalnim/regionalnim, entitetskim i državnim institucijama nadležnim za oblast voda i okolišne sanitacije	100
94	N.4.2.	Uspostavljanje odgovarajućeg modela saradnje JP i JU (procedure, mehanizmi, odgovorne osobe) sa kantonalnim/regionalnim, entitetskim i državnim institucijama nadležnim za oblast voda i okolišne sanitacije	100
95	L.3.3.	Provođenje obuka za pripremu i vođenje investicija (projekata)	98
96	F.1.2.	Nabavka kamiona za prikupljanje otpada manjih gabarita	96
97	L.5.1.	Uspostava i primjena korporativnog identiteta (imidža) općinske uprave, javnih preduzeća i javnih ustanova čiji je osnivač općina Cazin	95
98	N.4.1.	Izgradnja korporativnog identiteta (imidža) javnih preduzeća i javnih ustanova	95
99	L.1.1.	Analiza postojeće organizacije i sistematizacije općinskih službi u dijelu koji se odnosi na obavljanje poslova iz oblasti voda i okolišne sanitacije	92
100	L.1.2.	Izmjene i dopune postojeće organizacije i sistematizacije općinskih službi u cilju postizanja optimalnih uslova za kvalitetno i efikasno obavljanje poslova iz oblasti voda i okolišne sanitacije	92
101	N.1.1.	Analiza postojeće organizacije i sistematizacije javnih preduzeća i javnih ustanova	92
102	N.1.2.	Izmjene i dopune postojeće organizacije i sistematizacije u cilju postizanja optimalnih uslova za kvalitetno i efikasno obavljanje poslova iz nadležnosti javnih preduzeća i javnih ustanova	92
103	L.6.4.	Provođenje projekata iz oblasti voda i okolišne sanitacije u suradnji sa NVO uključujući izradu modela saradnje	91
104	N.6.5.	Uspostavljanje mehanizama i procedura kvalitetnijeg nadzora nad radom javnih preduzeća i javnih ustanova od strane općinske uprave	91
105	A.2.3.	Zamjena neispravnih vodomjera i vodomjera čiji je radni vijek iznad vijeka propisanog Zakonom o mjeriteljstvu BiH	90
106	L.2.3.	Osiguranje (nabavka) odgovarajuće opreme i vozila za rad osoblja koje radi na poslovima iz oblasti voda i okolišne sanitacije (uredska oprema, namještaj, računari, softveri, digitalni aparat, vozila i sl.)	87

STRATEŠKI PLAN ZA VODE, ZAŠTITU OKOLIŠA I KOMUNALNU DJELATNOST
OPĆINE CAZIN

107	L.5.3.	Uspostavljanje odgovarajućeg modela saradnje odsjeka za vode i okolišnu sanitaciju sa drugim službama općinske uprave (civilna zaštita, inspekcija, razvoj, savjeti MZ)	85
108	N.4.3.	Uspostavljanje odgovarajućeg modela saradnje javnih preduzeća i javnih ustanova sa službama općinske uprave	85
109	N.6.1.	Povećanje naplativosti usluga, posebno u objektima kolektivnog stanovanja	82
110	N.6.3.	Smanjenje obaveza i potraživanja JU i JP	82
111	K.1.2.	Unapređenje rada sistema veze i informisanja stanovništva	80
112	K.1.1.	Osposobljavanje, obučavanje i opremanje CZ i stanovništva	79
113	A.2.2.	Nabavka i ugradnja vodomjera (elektromagnetskih) na izlazima rezervoara i na pojedinim glavnim oknima - prvcima potrošnje	77
114	A.2.6.	Ugradnja vodomjera u zgrade kolektivnog stanovanja i ukidanje paušalne potrošnje vode	76
115	L.6.1.	Uvođenje stalnog upoznavanja (informisanja) javnosti sa aktivnostima i projektima uprave i kvalitetu provedenih usluga (kvalitet vode za piće)	76
116	N.5.2.	Uvođenje stalnog upoznavanja (informisanja) javnosti sa aktivnostima i projektima javnih preduzeća i javnih ustanova i kvalitetu provedenih usluga (kvalitet vode za piće)	76
117	N.5.1.	Sređivanje evidencije korisnika usluga, posebno u objektima kolektivnog stanovanja	76
118	N.6.4.	Sređivanje evidencije osnovnih sredstava kojima upravljaju javna preduzeća i javne ustanove	76
119	C.1.3.	Utvrđivanje vlasništva nad vodovodnim objektima i njihov tehnički prijem	73
120	L.2.1.	Osiguranje i uređenje odgovarajućeg prostora za obavljanje poslova iz oblasti voda i okolišne sanitacije	70
121	N.2.1.	Osiguranje i uređenje odgovarajućeg prostora i objekata za obavljanje poslova iz nadležnosti javnih preduzeća i javnih ustanova	70
122	N.3.3.	Stipendiranje kadrova iz oblasti voda i okolišne sanitacije	69
123	L.4.2.	Harmonizacija općinskih propisa u skladu sa direktivama Evropske Unije	65
124	B.2.3.	Uspostavljanje baze podataka o kvalitetu vode	50

9. IMPLEMENTACIJA, PRAĆENJE I EVALUACIJA STRATEŠKOG RAZVOJNOG PLANA ZA VODE I ZAŠTITU OKOLIŠA

9.1. UVOD

Implementacija strateškog plana vršit će se na osnovu Godišnjeg operativnog plana implementacije koji će sadržavati: planirane aktivnosti i projekte za realizaciju, nosioce realizacije, procjenu finansijskih sredstava potrebnih za realizaciju i rokove izvršenja. Prijedlozi projekata koji se planiraju Godišnjim operativnim planom treba da budu realno ostvarivi, ekonomski opravdani i održivi, te da podržavaju ostvarenje interesa većine zainteresiranih strana u oblasti voda i zaštite okoliša utvrđenih ovim Strateškim planom.

9.2. OPERATIVNI PLANOVI

Godišnji operativni plan priprema Služba za urbanizam i zaštitu okoliša u saradnji sa Upravnom grupom i Komisijom za izradu Strateškog plana za vode, zaštitu okoliša i komunalnu djelatnost, te ga dostavlja Općinskom načelniku, koji utvrđuje prijedlog Operativnog plana i dostavlja ga Općinskom vijeću na usvajanje.

9.3. MONITORING

Služba za urbanizam i zaštitu okoliša prati realizaciju Operativnog plana, prikuplja podatke o njegovoj realizaciji, analizira izvršenje i predlaže Općinskom načelniku mjere za njegov izvršenje.

Komisija za izradu Strateškog razvojnog plana za vodu, zaštitu okoliša i komunalnu djelatnost kvartalno razmatra realizaciju Strateškog plana na osnovu dostavljenih informacija od strane Službe za urbanizam i zaštitu okoliša, te vrši procjenu stepena realizacije Operativnog i Strateškog plana, i o tome izvještava Općinsko vijeće.

9.4. EVALUACIJA

Na osnovu provedenih analiza, Komisija radi izvještaj o stepenu realizacije Strateškog i Operativnog plana kojeg dostavlja Općinskom načelniku i Općinskom vijeću prije usvajanja Godišnjeg operativnog plana.

9.5. IZMJENE I DOPUNE STRATEŠKOG PLANA

U slučaju da Komisija na osnovu provedenih analiza ocjeni da je potrebno izvršiti izmjene i dopune Strateškog plana, prijedlog izmjena i dopuna sa obrazloženjem će dostaviti Općinskom načelniku i Općinskom vijeću na razmatranje i usvajanje.